

Revi LALIT

d e k l a s

Enn Piblikasyon Lagazet Lalit deklas

Rs. 20.00

No. **138**
UT 2019
SEPTAM 2019

ISSN 1694-3171

EDITORIAL
ELEKSYON
DAN LER
Paz 3
DOSYE
CHAGOS-DIEGO
Paz 12

DOSYE
FINANSMAN
PARTI
Paz 5
40 an
LAGREV UT 1979
Paz 15

FOTO

LAKAZ LAMYANT

1. Manifestasyon abitan lakaz lamyant Goodlands ek Poudre d'Or ansam avek manb LALIT kot biro CAB, 24 Ziyet.

EXPO CHAGOS-DIEGO

2. Lindsey Collen koze dan Expo 'Omaz lalit fam,' Zardin Konpayni, 13 Ziyet.
3. Ansyin Prezidan Repiblk Cassam Uteem pran laparol
4. Ragini Kistnasamy koz lor rol fam and listwar Diego.
5. Dimunn tu laz fuy dan albem foto lalit Chagos. Foto par Vel Kadarassen parmi.
6. Manb Iadireksyon Grup Refizye Chagos, konsantre ekut diskur.

KONTENI

Nimero 138

Ut 2019 - Septam 2019

EDITORIAL: Eleksyon dan Ler	3
LALIT an Aksyon	4
Dosye Finansman Parti	
Finansman Parti Politik: Enn Lalwa Bayon ki mor-ne, erezman	5
Liberte Lasosyasyon vedir Liberte form Parti Politik	6
Ki Rol Transparency International?	6.
Finansman Transparency Mauritius	7
Seki LALIT rezete dan Political Financing Bil	7
Apersi Donasyon Depi Konpayni Prive ar Parti Politik	8
Problem Koripsyon Tukur	8
Finans ek Demokrasi	9
Jabaljas ek Bulbak	10
LALIT lor: Workers' Rights Bill & Employment Relations Act Amande	11
Dosye Chagos ek Diego GARCIA	
Apré Zizman ICJ ek Vot UN: Mobilizasyon Bizin Kontinye	12
Lapres Internasyonal Kas so Silans	12
Leta Britanik nepli Omozenn: Labour Promet Respekte ICJ	13
Parlman UK: Early Day Motion lor Chagos	13
Reaksyon UK-USA: Kont-Ofansiv Ridikil ek Danzere	13
Grand Bretayn pli Ankoler	14
Pyez Instale par Lanbasad USA	14
Moris Siyn Konvansyon kont Zenosid	14
INFO INFO	14
Muvman Lagrev Ut 79: So Linportans 40 an Apre	15
Prinsip ki Guvern Tu Lagrev	16
Manifestasyon LALIT pu Ranplas Lakaz Lamyant Goodlands ek Poudre d'Or	18
Buk Rivyu: <i>Eva Luna</i> par Isabel Allende	18
LALIT partisip dan Forum CUT lor Politik Ladrog	19
Nuvo Lalwa lor Asolt Sexyel: Muvman Liberasyon Fam Depoze	21
"Mauritius Leaks" lor Ofshor	22
Zedezil: Tir Sapo Sportif Moris	23
Zistwar Charles Perrault Tradir: Bel-o-BwA Dorman ek Bolom Labarb Ble an Kreol	24
Internasyonal	
Klas Travayer Mondyal Su Atak depi Lextrem Drwa: Donald, Boris & Co.	25
Lokipasyon Militer Palestinn: AXA Fer Moris Konplis?	25
LALIT: Let a lokazyon Rasanbleman Anti-Lager Zapon	26

Pibliye e Inprime par LALIT, 153 Rut Rwayal, GRNW, Port Louis, Repiblik Moris.

RS 20-

www.lalitmauritius.org tel 208 2132 ek 208 5551 lalitmail@intnet.mu

Youtube channel: lalitmauritius Soundcloud channel: lalitmauritius

Eleksyon dan Ler

Demisyon Vishnu Lutchmeenaraidoo kuma depite sirkonskripsyon No. 7 le 22 Mars sa lane la finn bulvers tu plan Guvernman MSM/ML lor tayming pu organiz eleksyon zeneral. Zordi Pravind Jugnauth byin kwinse lor ki desizyon pu pran. Eski pu al ver enn eleksyon parsyel ubyin enn eleksyon zeneral, ubyin mem al delavan avek tulede eleksyon, parsyel ek zeneral?

Antretan, Writ pu eleksyon parsyel fini emet, Nomination Day finn fixe pu Samdi 17 Ut ek eleksyon parsyel pu Merkredi le 13 Novam. Kuma prevwar dan lalwa.

MSM-ML fini anons ki zot pe aliyn kandida, Parti Travayis ankor pe decide. Par kont MMM ek PMSD finn anonse ki zot pa pu aliyn okenn kandida dan sa eleksyon la, ki zot truv kuma enn gaspiyaz.

Dan lepase

Dan lepase nu finn deza ena enn sitiasyon kot, apre ki depite finn demisyone, fini anklans preparasyon pu eleksyon parsyel, kanpayn demare, ep tu bulverse apre ki Premye Minis disud Parlman, e eleksyon parsyel anile otomatikman. Kanpayn pu eleksyon zeneral demare tutswit apre. Sa ti arive an 1987 kan Aneerood Jugnauth ti Premye Minis. Ti fini fixe dat eleksyon parsyel dan sirkonskripsyon No. 12 ek No. 13 swit a demisyon Harish Boodhoo ek Serge Thomas, me an-plin kanpayn elektoral tu kandida finn sirpri pu anprann ki Parlman finn disud e pena eleksyon parsyel. Parey an 2005, depite Siddick Chady

ti demisyone dan sirkonskripsyon No.3, ti fini fixe dat eleksyon parsyel, apre Paul Bérenger ki ti Premye Minis desid pu disud parlman pu al ver eleksyon zeneral e anil sa eleksyon parsyel la.

Eski nu kapav pe retruv nu dan mem sitiasyon zordi?

Picasso, Stil Layf ek Mandolin

Guvernman MSM-ML kwinse

Si pa al delavan avek eleksyon parsyel, Parlman bizin disud avan le 13 Novam anplas Desam 2019.

Kestyon poze lor ki pli bon tayming pu eleksyon zeneral? Premye Minis pu decide, alor li pu gete ki pli bon pu li. Eski pu fer li an Desam ubyin apre Zanvyé 2020, kan ogmantasyon Rs500 pansyon fini rant anviger, kan fonksyoner fini benefisye so ogmantasyon Rs1,000 e kan Metro Leze finn sarye inpe dimunn gratis? Me apre Zanvyé 2020 ena osi enn seri fet relizye ki kapav reprezant enn kontrint pu enn kanpayn elektoral derule. Lerla, eski li posib ki eleksyon zeneral organize dan period Mars 2020 ziska premye kinzenn Avril 2020? Antuleka avan

le 13 Novam nu pu kone ki kalandriye elektoral pu ete dan prosenn detrwa mwa.

Antretan, Guvernman MSM-ML-Transfiz fini rant dan enn kanpayn elektoral. Dan sa kontex la MSM/ML pe servi bann linstitisyon Leta pu fer propagann avek Pravind Jugnauth divan-divan dan enn seri evennman: debarkman wagon metro, kanpayn netwayaz pei, donn meday dan Ze-de-Zil ek lezot evennman kup riban dan Moris ek Rodrig. Tu sa evennman ki filme an larzer ek longer pase ek repase lor MBC TV. Alor kanpayn elektoral pu MSM-ML fini demare kot pe servi resurs piblik dan enn fason abizif.

Debandad Lopozişyon

Kote lopozişyon parلمانter ziska ler, MMM pe dir ki li pu al tusel dan eleksyon. Par kont PMSD pe pozisyon li pu rant dan enn lalyans swa avek PTr ubyin MSM-ML. De so kote MP, Alan Ganoo, finn raprose ar Ptr ek PMSD, me pu lemoman finn elwanye depi Steve Obeegadoo so Platform Militant. Alor lopozişyon parلمانter an debandad fasa enn guvernman ki finn perdi kredibilite apre enn seri skandal ki inplik minis ek depite. Me traktasyon pu lalyans elektoral ant bann parti politik elektoralis pe fer malgre laparans ostilite enn kont lot. Zot bi se kut-kekut gayn puvwar, san mem bizin enn program ankomin.

LALIT

Pu LALIT nu partisipasyon dan eleksyon pu depann lor lanze eleksyon la. Ziska ler

lanze eleksyon parsyel u zeneral pankor byin kler, ni ki aliyman bann lezot lafors politik. Dan eleksyon Desam 2014, LALIT ti amenn kanpayn lor baz enn program kot nu ti pe dimann sutyin elekter. Apre eleksyon nu truve ki bann pwin ki konstitiye nu progam finn vinn dan laktyalite e finn rebran dan deba politik pandan sa dernye 4-5 an la. Bann pwin konsern: nesesite pu ena enn

lekonomi baze lor prodiksyon pa lor spekilasyon, itilizasyon langaz Kreol dan parlman ek dan ledikasyon, drwa revok depite, dekriminalizasyon gandy, drwa lozman, drwa fam.

Lor lalit Chagos, finn ena enn imans progres sa lane apre zizman ICJ ek vot dan Nasyon Zini. Sa li angran parti rezilta kanpayn konstan ek persistan lor plizyer lane ki LALIT, MLF ansam avek lezot lorganizasyon

ek individi finn amene.

Dan kontex kanpayn elektoral ki pe demare, onivo LALIT nu priyorite se reaktualiz nu program kot pu inklir sa lalit lepase, nu bilan ek lalit ki ena pli divan. Sa program ki nu pu dimann dimunn sutenir pu demark nu depi tu lezot lafors politik existan dan parlman ek andeor. Li enn program ki pu amenn nu ver enn sosyete sosyalist.

27 Ziyet 2019

Lalit an Aksyon

Rasanbleman Gran Rivyer 22 Zin

Apre vot Nasyon Zini, LALIT ti organiz enn evennman lapremidi Samdi 22 Zin dan Labutik Liv Gran Rivyer pu mark kot nu ete dan sa lalit la. Ti adopte Rezolisyon swivan:

1) *Nu fer apel pu enn bato, enn navir, pu enn vizit ofisyel – avek Premye Minis, reprezantan Chagosyin, Lopoziyon politik Moris, reprezantan Linyon Afrikin, lapres nasyonal ek internasyonal abor.*

2) *Nu fer apel pu kreasyon enn sirkonskripsyon, dan kad reform elektoral ki pe vini, pu Chagos, kuma enn pu Agalega.*

E nu angaz nu pu kontiyn lalit pu tule 3 zafer:

- *Lafin lokipasyon militer Chagos par UK-USA,*

- *Dekolonizasyon konplet dan lapratik.*

- *Drwa retur ek lib sirkilasyon pu tu Chagosyin, ek drwa ale-vini pu lezot Morisyin. (Get lartik)*

LALIT ekrir depite UK

Lafin Zin, LALIT ti ekrir depite UK pu fer enn apel pu zot vot *Early Day motion 2425* (mosyon depite) ki, pu premye fwa, anplis ki dir bizin dekoloniz Chagos, pran pozisyon kont baz militer. 21 depite fini siyn mosyon la. *(Get lartik)*

Rasanbleman Zardin Konpayni Omaz lalit fam Chagos

Le 13 Ziyet, an kolaborasyon avek *Muvman Liberasyon Fam*, LALIT dan lespas enn semenn finn organiz omaz a lalit fam pu Chagos dan Zardin Konpayni, zis kot batay fam ek RIOT ti arive an 1981 kan ti ena enn vag manifestasyon “Rann nu Diego”. Li ti pran form enn expozisyon. Dan sa kad vizyuel reyel ek anform expo, ti ena diskur, osi byin ki lamizik ek riyding. Lindsey Collen ek Ragini Kistnasamy ki ti anplin dan sa batay la an 1981, e zot finn pran laparol. Ansyin Prezidan Cassam Uteem, li osi, ti pran laparol, parey kuma Olivier Bancoult pu Grup Refizye Chagos. Tule 4 ti fer diskur extraordiner sa zur la. *(Get lartik)*

Kanpayn Later

LALIT finn rant, sa dernye enn an la, dan enn aktivism alabaz interesan. Pe kontiyn ena enn seri aksyon desantralize par diferan brans LALIT ansam avek abitan lakaz lamyant.

- Dan Argy, abitan lakaz lamyant finn pik biro CAB an-grup pu dimande: “Kot plan guvernmman pu ranplas lakaz lamyant? Kan pu kase-ranze?”

- Merkrede 24 Ziyet, abitan Goodlands ek Poudre d’Or finn al biro CAB an-grup parey kuma bann Argy. Laba zot finn zwenn Minis Gungah. Rada Kistnasamy ki ti dan rankont antan ki manb LALIT finn depoz kominike Minister Lozman 2015 kot ti anons gran plan “d’envergure” dezamyantaz. Minis Gungah finn dir li pu sulev sa kestyon la dan prosenn Kabine Minis.

Ena enn seri aksyon similer ki pe planifye. Reynon pe kontiyn dan Lenor, Lest, Lwes ek Lesid dan 35 rezyon.

LALIT dan konferans lor ladrog

Le 3 Ziyet, LALIT finn prezan dan forum organize par CUT (Collectif Urgence Toxida) lor politik lor ladrog. Rajni Lallah lor nom LALIT finn prezant nu program lor problem ladrog. PMSD, MMM, MP, RA ti osi prezant zot pozisyon. *(Get lartik)*

ENN LALWA BAYON MOR-NE, EREZMAN

MSM-ML, dan zot exitasyon pu dir ki zot finn “respekte” zot promes elektoral avan prosenn eleksyon zeneral, finn prezant enn Bil apel *Political Financing Bill* (PFB) dan Parlman. Zot ti expreseman evit fer konsiltasyon ar Lopozişyon Parlmanter, mem zot byin kone zot pena mazorite 3/4. Sa vedit zot pa ti maynd si li pa pase. E li finn anfet mor-ne.

Dan LALIT, nu dir “erezman” li pa ti gayn so 3/4.

Let LALIT ar Lopozişyon

LALIT ti’nn anfet adres enn let a Lider Lopozişyon PMSD, Lider MMM, lider parlmanter Travayis, Lider Muvman Patriotik, e de depite indepandan, pu zot vot kont sa Bil la e kont so amandman konstitisyonel.

Nu ti pran pozisyon kont lor bann pozisyon byin diferan depi Lopozişyon Parlmanter.

An Angle ena enn lespresyon, *if it ain’t broke don’t fix it*, setadir, si kiksoz pa kase, fode pa repar li.

Dabor, li na pa enn problem ki Leta pena kontrol lor parti politik.

Okontrer, li bon.

Problem se bann parti politik pa ase demokratik. Laplipar gran parti – avek exsepsyon MMM – zot pa demokratik ditu. Zot pena manb ki kontrol zot ladireksyon. Sa li enn problem *mank demokrasi*. E, so solisyon, li atraver nercher plis demokrasi. Li pena solisyon etatik, sipa birokratik, sipa atraver aplik represyon.

Alor, fode pa vinn donn rezim opuvwar kontrol lor parti politik, kan pa sa ki problem.

Sa kalite fos solisyon la, li vinn azut enn nuvo problem lor problem existan ki nu bizin rezud atraver mobilize pu plis demokrasi, ubyin atraver zwenn e sutenir parti ki pli demokratik e mwins su kontrol patrona. E sa nuvo problem – represyon lor parti lopozişyon par parti opuvwar

atraver enn nuvo birokrasi etatik – li pli grav ki problem orizinal la.

Ki problem pe rezud?

Ki problem orizinal anfet ete? E, kan nu dekuver li dan sa lartik la, fode pa re-bliye li sak ler.

Problem li difikilte ki lamas dimunn ena pu tir enn parti ki koronpi, ki finn fane, ki pa respekte so program – aköz sa parti la depans otan larzan ki li gayn eleksyon atraver *koronp elektora*.

Kuma rezud problem?

Dan LALIT, nu dir kapav rezud sa par 2 mwayin:

1. Ala long bizin lamas dimunn ki vote vinn ase konsyan nesosite pu vote pu enn program pu sanz sosyete, pu ki li rezet koripsyon elektoral. 2 fwa dan listwar, lamas dimunn Moris finn fer sa: Enn kan Parti Travayis ti monte kont Parti Morisyin (plitar PMSD), parti patrona. Dezyem ka, kan MMM monte gayn plis syez an 1976 ki Labour ek PMSD.

2. Lalwa existan lor “depans elektoral” ek koripsyon elektoral ena enn loop-hole, ki bizin ferme. Sa enn problem ki bizin repare. E li pa difisil. Dayer, finn deza kas syez enn Depite eli aköz koripsyon par servi laparay deta, an okirans, Ashok Jugnauth.

Sa PFB ti pu kree problem ankor *pli grav* ki problem seki

deza existe. Li ti pu donn rezim opuvwar enn minmiz total lor lezot parti. Sa li grav. Sa li rod instal enn diktatir. Bi sa PFB sete pu konverti Electoral Supervisory Commission, ziska ler enn komişyon byin respekte pu so integrite, an Gestapo dan lame rezim o-puvwar. Li sirtu lor sa pwin la ki LALIT finn opoz sa lalwa la.

Bann Parti Lopozişyon Parlmanter, ki finn opoz Bil la, finn opoz li plito lor enn seri fay pwin ubyin pwin plito miner: lefet ki Leta, ki ti pu finans parti deza eli, dapre enn premye draf sa PFB la, anfet pa ti pu finans parti politik dan so versyon ki vinn divan Parlman. Ena finn dir plafon pu depans pu eleksyon zeneral tro ot. Ena finn deplor lefet ki Trezorye sak parti ti pu dan enn pozisyon inposib, kot li ti pu bizin enn servis sivil an-antye pu rann lapel ar resi pu Rs80 milyon depans; li ti pu riske lamann Rs 1,000,000 pu sak mankman dan so birokrasi. Me, zot finn rat lesansyel.

Ki Guvernman MSM-ML-Transfiz finn anfet fer? Zot finn vinn propoz enn lalwa dan Parlman, ek so sanzman Konstitisyonel ki so lefe se li pu konverti *Electoral Supervisory Commission* kareman an Gestapo, setadir an enn espes “Siper-Rezistrar parti politik” ki azir kuma lapolis

Diego Rivera, Downtown Detroit

dan lame Guvernman. E byin vit sa pu vinn lapolis dan lame enn rezim opuvwar. Nominasyon lor ESC pu vinn pirman politik. Dayer Pravind Jugnauth fini nom so avwe personel, Ammanah Ragavoodoo, lor ESC. E avan sa nominasyon politik, li ti pu nom enn dimunn pli pros ankor ar bann Jugnauth, Sharmila Sona Ori.

Vre solisyon pu kontrol korispyon, brayb, frod elektoral se atraver plis demokrasi, pa plis birokrasi, pa plis represyon. Seki nesaser pu kal traffic d'influence se pu lepep ubyin, dan kad eleksyon, elekter gayn plis kontrol lor zot eli dan Lasanble Nasyonal ant 2 eleksyon, e pu bann eli, a zot tur, pu ena plis puvwar lor Premye Minis ek so Kabine.

Si, kapitalist ris ek konpayni prive pwisan pe brayb e koronp lidship enn parti opuvwar ubyin dan lopozisyon, nu, lamas dimunn, nu bizin rezet sa parti la. Samem demokrasi.

Si nu kontiyn vot pu parti ki lev Rs80 milyon depi klas kapitalis, nu pu kontiyn ar zot reyn. Nu bizin konstrir nu parti, kuma LALIT pe fer, baze lor enn konpreansyon ankomin enn program pu sanzman. Enn vre parti ki dan lintere lamas dimunn ki bizin travay pu viv, li fye lor so manb ek lor so siporter pu zot travay volonter e pu zot kontribisyon. Me, sa kalite parti la ti pu byin sibir represyon si PFB ti pase.

Li normal ki enn Guvernman pro-kapitalist, enn lalyans kuma MSM-ML, pu vinn propoz enn Bil ki favoriz klas kapitalist. Samem dan LALIT, nu ule ranvers sa sistem kapitalist la. Me, zot Bil li pli pir parmi bann tantativ pu favoriz kapitalist ki nu finn deza truv propoze Moris avan.

LC

DOSYE
FINANSMAN PARTI

Liberte Lasosyasyon vedir Liberte form enn Part Politik

Dan sistem kapitalist, ena buku drwa ki pa ti ena su reyn feodal. Enn inportan ladan, se liberte pu organize lor baz enn program politik. Sa se travay enn parti politik. Lerla enn Parlman, ubyin Lasanble, reprezant lamas dimunn. Idealman, kan fini elir depite, lamas dimunn ti bizin kapav re-tir zot. Sa pu anpes koripsyon. E kan depite elir, zot ti bizin anplas-anplas elir Premye Minis. Pa Prezidan ki nom li, non. Li bizin elir, e revokab par Lasanble Nasyonal. E kan Premye Minis nom so Kabine, li bizin propoz li Lasanble Nasyonal, ki vot li ubyin pa vot li, san deba. Seki inportan, se Parlman bizin kapav revok enn minis ubyin kabine ubyin premye minis.

Kumsa liberte lasosyasyon res intak.

Kan met enn lalwa, enn rezistrar, enn birokrasi pu kontrole, enn exzizans oditer ki lerla rezistrar cheke, seki pe fer se Leta pe anfrenn liberte lasosyasyon. Leta pe patroniz lamas dimunn.

Si enn dirizan enn parti kokin, manb bizin revok li dabor. Si ena prev, bizin al lapolis, akiz li kokin.

Me, fode pa ansenn parti politik dan enn labirint birokratik, ansam avek enn seri menas lamann grotesk.

DOSYE
FINANSMAN PARTI

Ki Rol Transparency Internasional?

Depi lontan ena lorganizasyon pro-kapitalist kuma *Transparency International* ki pronn sa kalite kontrol birokratik ek etatik byin danzere lor parti politik. Sel kontrol ki nesaser, se lor *depans elektoral* enn parti politik. Sa wi. Se sa ki pu ede pu met prop.

Remarke ki *Transparency International* li finanse par tu kalite laparey deta: USA so State Department (zordi Trump), departman guvernman dan Gran Bretayn (zordi Boris Johnson), Lostrali, Lalmayn, Lafrans! Li osi finanse par tu kalite konpayni prive pli pir ki ena, kuma, ant-ot, Microsoft ek Google (ki notwar pu evit pey tax) ek Siemens (ki ti pros ar *Transparency International*) e anmemtan ti inplike dan pli gran skandal koripsyon zame. Pu sit port parol *Security Exchange Commission* apre lanket, koripsyon Siemens ti “san presedan dan so kantite kas e san presedan dan so letandi. Li ti inplik \$1.4 milyar dan larzan brayb peye ar responsab guvernmantal dan Lerop, Lazi, Lafrik, Mwayin Oryan ek Lamerik.” Frod la ti expoze apartir 2007, me ti’nn anfet tripote dan Siemens kuma enn sistem depi bann lane 1990.

Alor, *Transparency International* pena gran kredibilite, li. Me, kan ena federasyon sindikal, kuma CTSP, ki finn alatrenn sa laliyn reaksyoner la, li poz problem. Manb sindika persiste rabas tu sa mem argiman pro-kapitalist la – petet dan enn fason totalman inkonsyan, mem innyoran – e fer apel pu plis represyon kont parti politik, plis kontrol par rezim opuvwar lor tu lezot parti. Anplas donn kudme mobilize lor enn baz demokratik pu fu deor parti ki kontrole par gran kapital, *Transparency International* prefer amenn lobi malsin pu ki Leta gayn puvwar drakonyin pu kontrol parti lopozisyon. Lerla zot pu vinn gele kan ena diktatir?

Finansman *Transparency Mauritius*

Kan nu kone ki *Transparency Mauritius* travay ansam ar sindika, kuma CTSP, li inportan pu nu atir latansyon kisannla finans *Transparency Mauritius*.

Ala get kisannla finans *Transparency Mauritius* (dapre zot websayt limem):

Tablisman ek Gro Konpayni:

Terra, Alteo, Ciel, IBL, Eclasia Group (ENL Group), Currimjee, Rehm Grinaker, Evaco,

Gran Lotel:

Lux, One and Only St Geran.

Kapital dan Finans ek Labank:

Barclays, SBM, MCB, Jubilee Insurance, Price Waterhouse Coopers, MUA, Moollan & Moollan Accountants

Guvernman Pei Pwisan:

Guvernman Franse, Ostralyin, ek Linyon Eropayin.

Enn Grup Medya:

Defi Media, Radio Plus**.

Lezot kapitalist:

Meaders, Gaz Industriels, TPrinters, Deramann Group, Courts, Moroil, Beemanique SC, Pink Art, Toyota.

Drolman, Lindi 22 Ziyet, kan Guvernman fini abandonn so *Political Financing Bill* aköz mank mazorite neseler, *Transparency Mauritius* finn pran lapenn met enn gran reklam peye* dan *Le Defi* (paz 24). Sa li paret enn koze dekuyone, apre ki lalwa la pa finn pase. Alor, li indik ki zot ti moter sa Bil la. Me, *Transparency Mauritius* kontiyn fann so ideoloji konpletman erone: “*L’Absence de réglementation sur le financement des partis politique engendre une situation propice à la corruption au blanchiment d’argent et au népotisme*”. Dan LALIT, nu byin dakor ki ena problem koripsyon, blansiman larzan ek nepotis. Me, sa asonpsyon ki li “*absence de réglementation*” plito ki “*labsans demokrasî*”, li fos net. E sa

asonpsyon ki reglemantasyon, si ena, bizin “*sur le financement des partis politiques*” e pa “*lor depans elektoral*”, sa osi li erone. Antuka, mem zot reklam peye dir zot a dispozisyon piblik pu deba, zot finn omet inkliir okenn fason kontakte zot.

Anfèt, lor zot sayt li dir, zot ena enn Bord Direkter, me zot dir zot enn “*body corporate*”.

Petet li ti pu pli bon *Transparency Mauritius* met zot zefor dan zot lot bi, pu amenn enn *Freedom of Information Act*, sirtu

enn ki pu permet piblik, sindika, lasosyasyon non-profi gayn akse a linformasyon depi Leta ek depi konpayni prive ek ofshor.

Sa sanzman la al dan sans plis demokrasi, lerla li pli fasil pu mobilize politikman pu tir eli ki koronpi.

Not

* Etan Defi Media finans *Transparency Mauritius*, petet zot gayn li gratis?

** Radio Plus suvan invit dimunn koze lor nesosite enn espes lalwa pu Leta kontrol parti politik. E suvan li invit sindikalist kuma Reeaz Chuttoo.

SEKI LALIT REZETE dan POLITICAL FINANCING BILL

- 1) Enn tel proze lalwa ti oredi viz pu kontrol *depans elektoral*. Li pa ti bizin so bi pu donn Rezim opuvwar kontrol preske total, a traver enn Komisyon ki li nome, lor tu parti politik dan lopozisyon tut-long-lane sak lane. Se sa ki pu fos demokrasi. Se sa ki pu instor enn diktatir.
- 2) Enn tel proze lalwa ti oredi donn puvwar ESC pu purswiv pu kareman *kas syez* enn kikenn ki elir apre ki li finn depas limit lor depans elektoral legal. Enn lamann Rs 1,000,000 pu tu deli, inkliir perdi resi, li ridikil.
- 3) Enn tel proze lalwa ti oredi ferm sa *loop-hole* ki permet enn kandida, ubyin so parti, pretann pa li ki finn depanse, me so seporterz inkoni ki finn depanse. Ena zis pu lezifire pu sanz *onus of proof* pu ki kandida (ubyin so parti) ena pu montre ki pa li ki finn fer depans la i.e. lalwa asime si li dan faver enn kandida se li ki finn fer li li-mem.
- 4) Sa Bil Jugnauth la ti pu amenn enn rezim fasizant, kot enn Gestapo pa zis kontrol donasyon tu parti lopozisyon gayne pu ki Leta pu riske kapav arsel ubyin teroriz donater, me li ena puvwar arsel manb dirizan sa parti la san-ses, e met ka purswit meskin enn-lor-lot kont enn trezorye, ki pu riske Rs1,000,000 lamann.
- 5) Lesansyel se pena okenn tantativ, atraver sa Bil la, pu rann puvwar o-pep. Okontre, li ogmant puvwar Leta lor tu, tu, tu parti politik – apar natirelman seki opuvwar.
- 6) Pena mem okenn laspe Bil ki rekonet ki se manb dan enn parti ki elir zot lidship. Sa osi pena. Lalwa la asyum enn lexeitif inpoze depi lao, kuma pu Sun Trust kot enn Trust familyal nom lider. Dan ka Parti Travayis, li Ramgoolam ki kontrol li net, mem li pa eli. Si kikenn chalennj li, li gayn taper menas li kot Kartye Zeneral. MMM, a enn larz mezir, finn gradyelman kontrole par Paul Bérenger atraver santralizasyon parti.
- 7) Aköz represyon ki PFB ti pe prevwar, sa dekuraz lamas dimunn vinn aktif dan enn parti politik.
- 8) Bil la pa mem spesifye ki rol enn Trust familyal, kuma Sun Trust, ki ti met dibut ar donasyon elektoral dan bann lane 1980.

Apersi Donasyon depi Konpayni Prive ar Parti Politik

Le Defi 20 Ziyet ena enn dosye interesan lor finansman “politik” diferan konpayni prive. Li finn baz li lor zot Rapor. Etan done eleksyon zeneral ti tar dan Desan an 2014, nu krwar li vo lapenn konsider depans dan Rapor pu 2014 ek pu 2015 kuma enn sel depans otur eleksyon. Si sa vre, li ule dir dan depans otur eleksyon (2014-15), total li Rs98.7 milyon, tandi ki lezot lane paret an-mwayin mwins ki 1/10yem depans.

Tab: Donasyon par Konpayni an Rs1,000,000

Konpayni	2014	2015	14+15	2016	2017	2018
IBL	1.4	12.0	13.4	0.9	0.4	0.9
Ciel	0.8	6.8	7.6	0.7	1.4	1.5
Omincane	4.0	0.0	4.0	0.0	0.0	0.0
UBP	0.0	2.7	2.7	0.08	0	0.4
Terra	5.9	0.3	6.2	0.0	0.5	0.0
Gamma	6.1	0.0	6.1	0.0	0.0	0.0
ENL	0.8	16.0	16.8	0.0	3*	2.7*
Rogers & Co	?	?	?	?	3.2*	2.7*
Rogers 0.4	14.0	14.4	1.4	3.2*	2.6*	
Medine	(2014=15)		14.0	0.7	2.0	3.6
N Mtius Hotel	0.0	7.5	7.5	0.6	1.4	1.0
Alteo	0.0	6.0	6.0	0.0	0.0	0.7
TOTAL			98.7	4.4	9.9	10.8

* Similarite sa bann sif la indik posibilite enn merjer? Nu finn, pu adisyon, kont enn sel. Lezot lane, li resanble enn kontribisyon pu Fet

Lafis 'Lalit kontiye'

PROBLEM KORIPSYON TU-KUR

Ena natirelman enn problem koripsyon andeor kestyon parti opuvwar, me ki konsern donn dimunn opuvwar brayb an-esanz pu kontra. Sa, li enn lot problem. Sa, li bizin adrese san ki amar liberte pu form enn parti politik libreman.

Sanse sa lalwa Jugnauth la ti pu met prop sa kalite koripsyon ant parti politik ek gran kapital. Dan LALIT, nu kone, plis petet ki nerport kisannla, kimanyer efektifman ena sa kalite koripsyon la. Me, sa-mem natir Leta burzwa la. Burzwazi li tigit dimunn, avek buku kas. Travayer li buku dimunn, avek tigit kas. Me, kan mobiliz travayer ansem, sa-mem so lafors – tanki sistem la pe vinn deplizanpli demokratik. Sa lalwa la ti pu fer pei mwins demoratik. Me, pu anpes burzwazi kontrol Guvernman, pena sime kupe. Enn parti ki ule sanzman dan faver lamas dimunn bizin mobiliz sa lamas dimunn lor baz enn program politik ki demokratik, pa pu rod sipaki kontrol par enn biro Guvernman. Pu fer sa, parti politik bizin pli lib, napa pli kontrole par sipaki komi Guvernmental, ubyin pli pir, komi Rezim opuvwar.

40 an lagrev Ut 79

Pu mark 40 an depi gran lagrev Ut 1979

LALIT pe organiz

enn sesyon temwanyaz ek Expozisyon

Samdi 24 Ut 2019

2.00 pm a 4.00 pm

GRNW

Travayer ek militan depi diferan rezyon
ki finn partisip dan e viv sa lagrev la
pu vinn rakont lor derulman ek
zot lexparyans lagrev.

Pu ena osi expo kupir lagazet, foto, liv lor lagrev

(Get lartik lor la pli lwin dan Revi)

Finans ek Demokrasi

Deba lor finansmann parti politik li sulev pwin byen inportan otur kestyon demokrasi.

Puvwar ekonomik ek demokrasi

Kan nu pe koz finansman parti politik dan enn sosyete kapitalis, klorman se klas dominan/kapitalis ki detenir pli gro mwayen finansye. Kan intelektuel kuma Pierre Dinan pe dir ki bizin (zis) reglemant finansman parti politik pu asire ki “pena koripsyon” e ki ena plis transparans, zot pa pe remet ankoz lefet ki klas kapitalis (ki zot apel “sekte prive”) pu kontinye finans bann pli gran parti politik ki pu kontinye mintenir stati-ko (sistem kapitalis) anplas e defann lintere klas kapitalis.

Sa limem li fondamantalman anti-demokratik. Finansman parti politik par “sekte prive” li anti-demokratik. O-fet li reflet puvwar ekonomik klas dominan.

Li montre dan enn fason flagran kuma puvwar ekonomik klas kapitalis kontinye egzers so minmiz lor puvwar politik pu mintenir so sistem anplas.

Li reflet enn sistem kapitalis ki limem fondamantalman anti-demokratik.

Dan sistem kapitalis, enn minorite (klas kapitalis) detenir tu mwayen prodiksyon e rekolte/zwir larises ki prodir par lamazorite (klas travayer). Dan bann lane 70, enn letid ti montre ki 14 fami ti pe kontrol lekonomi Mauritius. Finn kontinye ena ankor plis konsantrasyon, ziska azordi kot 4-5 fami kontrol lekonomi.

Donk lalit pu plis demokrasi li osi vedir lalit pu fini ar sistem kapitalis.

Depasman demokrasi burzwa

Pandan bann dernye lane, nu finn gayn lokazyon truv

limitasyon demokrasi burzwa.

Puvwar egzekitif (Kabine Minis, bann minis, konseye minis, Premye Minis) finn vinn predominan e finn redwir konsiderableman puvwar ki parlman (puvwar lezislatif) ena.

Bizin lite pu ki parlman retruv so puvwar e so drwa de regar lor desizyon ki legzekitif pran.

Parlman li eli direkteman par elekte, alor ki dan swa bann minis fer par enn premye minis nome par enn prezidan. Ena linflians depi tu kalite grup presyon dan nominasyon minis.

Bizin osi lite pu ogmant puvwar elekte. Sa li posib atraver enn sistem kot kapav revok enn depite ant 2 eleksyon pu rezon ki spesifye e baze lor enn serten nomb sinyatir elekte atraver enn petisyon. Lerla organiz enn eleksyon parsyel.

Sa drwa “revokabilite” depite li deza egziste dan serten peyi (par egzanp Laswis, Venezuela, serten leta dan Kanada ek Lamerik e dan diferan form dan buku lezot peyi).

Pandan buku letan, MMM ti ena sa propozisyon la dan so program guvernmantal. Li pa nuvo.

E si nu get listwar lemond, li ti deza an viger pandan Revolisyon Fransez (18em syek) e leksperyans Kominn de Pari (19em syek).

Lalit pu drwa revokabilite depite li bizin form parti enn lalit pu depas demokrasi burzwa ki ena aktyelman, ver enn sistem kot lepep kapav egzers so puvwar dan enn fason pli direk.

Ala demand LALIT depi avan eleksyon 1982. Zordi sa demand la pe gayn plis popilarite. Mem Alan Ganoo ek Steve Obeegadoo finn adopte li.

Rosa

Kathe Kollwitz, Deklansman revolt

Jabaljas ek Bulbak

Bulbak: Alor Jabaljas, to finn al ankuraz lekip Moris dan Ze de Zil?

Jabaljas: Abe normal ta. Mo finn aste mo sapo kadrikolor, mo linet komik, mo vuvuzela, ek lerla mo finn al dan stad pu kriye “Ale Moris”.

Bulbak: Kuma enn vre patriyot. Lekel lekip Moris to finn al ankuraze?

Jabaljas: Premye mo finn al get futborl dan stad Zorz Sink dan Kirpip.

Bulbak: Alor to finn al get zwe futborl dan Stad Labu.

Jabaljas: Pa fer futan! Minis finn explike ki Kirpip enn landrwa kot lapli abitye tonbe: samem ti ena labu.

Bulbak: Malerezman Minis la pa ti kone depi avan ki dan Kirpip abitye enan lapli. Abe rakonte ki manyer tu finn pase, apar so labu.

Jabaljas: Anfet labu pa ti sel problem pu mwa: apenn mo finn asize, ala mo truv Pravin Kumar pran so bon plas asize dan loz kot lapli pa rantre.

Bulbak: Abe normal, kot to ti ule Pravin asize: dan trwazyem ansam ek lepep!

Jabaljas: Kan mo finn truv figir Pravin Kumar, mo finn perdi gu pu get sa futborl la: sann kut la mo vuvuzela mem finn aret fer so tapaz. Mo sufle mem, nanye pa sorti.

Bulbak: Dir mwa enn ku, Jabaljas, kifer figir Pravin Kumar finn bulvers twa otan.

Jabaljas: Abe li enn Premye Minis linpost: li pa ti eli kuma premye minis. Li finn geyn sa post la zis lakoz li piti so papa. Alor kan mo finn truv li vinn deklare dan stad, mo finn inpe amerde, ek lerla mem mo vuvuzela finn aret fer so tapaz.

Bulbak: To kone, Jabaljas, pa zis dan Moris ki enan zafer kumsa derule: get dan Grann Bretayn, Madam Tereza May ki ti eli kuma Premye Minis finn demisyone. Lerla Parti Konservater ki mazoriter dan Parlman finn swazir Boris Johnson kuma zot nuvo lider, lerla li finn pran post Premye Minis.

Jabaljas: Mo finn tann dir sa, me mo pa ti kone ki Boris Johnson li garson ansyen premye minis Tereza May.

Bulbak: To pe melanz tu zafer, Jabaljas. Li pa neseserman bizin garson Tereza May pu li vinn nuvo premye minis.

Jabaljas: Aster mo pe rapel, sa Boris Johnson la, limem ti divan divan dan kanpayn Brexit.

Bulbak: Exakteman, Jabaljas. Sirman bann depite ek mam parti konservater finn panse ki li pu plis an pozisyon pu negosye Brexit.

Jabaljas: Zisteman, Bulbak, depi lontan mo pe anvi dimann twa sa zafer Brexit la, ki ete sa?

Bulbak: Tu sa deba ki pe enan lor sa size la depi plis ki 3 an, to pe dir mwa ki to pankor kone ki ete sa.

Jabaljas: Dimunn nek dir Brexit-Brexit: ki manyer to ule mo kone ki ete sa?

Bulbak: Ala mo explik twa, Jabaljas: sa Br- dan kumansman Brexit, sa ule dir Bretayn, lerla sa –exit alafin, sa ule dir sorti.

Jabaljas: Aster mo pe konpran, kan Moris finn geyn so kes divan ICJ ek dan Nasyon Zini, aster zot pe sey deside ki manyer Grann Bretayn pu exit depi Chagos.

Bulbak: Anfin, li pa exakteman sa, me remarke to pena totalman tor.

Workers Rights Bill ranplas Employment Rights? Employment Relations Act Amande?

Guvernman finn met 2 Bil divan Lasanble Nasyonal pu sanz kad legal pu travay, e osi pu relasyon ant sindika ek patron. Me, li finn, apre sa, al met li divan enn Komite Teknik.

Nu explike:

Workers Rights Bill, ki pu ranplas *Employment Rights Act*, li determinn kondisyon travay minimal kan pena enn lakor kolektif ubyen enn Award ki deza etabli kondisyon travay. (Anmemtan Bil la pe menas konseps “kondisyon travay minimal” atraver so sistem kot sindika ubyin enn grup travayer kapav trok enn kondisyon travay kont enn lot.) *Employment Relations Act*, ki pe amande, li reglemant relasyon indistriyel ant patrona ek sindika.

Guvernman anba-lao

Sa 2 nuvo lalwa la finn prezante pu premye lektir dan Lasanble Nasyonal 16 Ziyet. Me Guvernman MSM-ML-Transfiz finn deza expoz so inkompetans kan, apre ki lalwa finn prezante dan Lasanble Nasyonal, li vinn anonse ki pe nom enn komite ministeryel su prezidans Premye Minis pu reget serten seksyon sa 2 lalwa ki fini prezante, sirman parski patrona pa dakor ek serten aspe. Ena osi aparaman enn Komite Teknik. An zeneral se Minis Travay ki fer prepar lalwa travay apre konsiltasyon, lerla apruve par Kabine Minis, lerla vinn dan Parlman: zot pe fer zot travay anba-lao!

Me mem avan ki sa 2 lalwa la vinn dan Lasanble Nasyonal, diferan federasyon sindikal finn fini kumans expoz zot diverzans dan komanter dan lapres. Sa montre inpe dan ki leta muvmman sindikal ete zordi zur: dan plas ena enn konsertasyon nasyonal parmi diferan seksyon dan muvmman

sindikal pu diskite e prezant enn pozisyon komin lor lalwa ki afekte tu travayer, dirizan ek negosyater finn truv li enn lokazyon pu kritik zot kamarad. Dan sa deba la, li byin difisil pu travayer konpran ki zot pe koze.

Dan deba otur sa 2 lalwa la, lapres ek radio prive ena zot rol ki pa ditu konstruktif: pu zurnalist, kontrovers li ede pu vann lagazet e ogmant odimat radio. Alor zot ena enn lintere pu konsantre lor diverzans e mem egzazer li kot kapav. Dan deba aktyel, laplipar lagazet pa finn fer enn distinksyon ant sa 2 lalwa la: zot truv enn diverzans fondamantal kan dirizan enn sindika, dan kumansman, ti pe kritik enn lalwa, setadir amandman *Employment Relations Act*, e lot dirizan sindika ti pe apruv lot la, setadir *Workers’ Rights Bill*. Lapres osi pa fer okenn distinksyon ant dirizan ki finn swazir demokratikman parmi travayer, e negosyater ki azir kuma port-parol birokratik.

Lavey ki sa 2 lalwa la prezante dan Lasanble Nasyonal, Subron (negosyater GWF ek JNP) kondann tulede lalwa e reklam zot retre. Li deklare ki sa 2 lalwa la finn inspire par “brakonye dan sekter prive”. Par kont Reaz Chuttoo, dirizan CTSP, truv byen pozitif sanzman dan *Workers Rights Bill*, e li mem al osi lwin ki salye Minis Travay ek so fonksyoner Herbert Jouan, pu bon travay ki zot finn fer!

Atma Shanto konsantre lorsesten sanzman pozitif dan kondisyon travay kuma Redundancy Board, Portable Retirement Gratuity Fund, Wage Guaranty.

Diverzans ki finn expoze dan muvmman sindikal dan lapres, zot diverzans ki ti devet segonder e ki enn muvmman sindikal demokratik ti bizin kapav rezud

atraver deba ek konsiltasyon. Problem fondamantal ki ena dan muvmman sindikal zordi se ki li byen birokratize, e pena mwayin demokratik pu rezud diverzans ant diferan lintere birokratik ki dominn muvmman la.

Sa deba steril e mem isterik ki finn deklanse otur sa 2 nuvo lalwa travay ankor enn fwa pe montre nesessite pu lavangard klas travayer dan muvmman sindikal rebran kontrol lor fonksyonman sindika, e pa les tu dan lame enn pwanye dirizan, negosyater, port-parol, e birokrat.

LALIT ti’n prepar komanter lor 2 Bil, me etan zot pe re-sanze kan nu pe al su-pres, nu pu atann Bil final. Parmi bann danze ki klas travayer ek so reprezantan bizin evite, se:

1. Fode pa ki, pu tu nuvo kontra travay, patron fer travayer vinn seki lalwa apel “atipik”, setadir andeor kondisyon travay net. Draftaz lalwa permet sa posibilite grav la.
 2. Fode pa ki sindika ubyin enn grup travayer kapav negosye pu anpir enn kondisyon travay existan, anterm enn trok donan-donan ant enn kondisyon travay kont enn lot. Drwa aki bizin proteze kont sa.
 3. Fode pa ki lalwa kit enn posibilite pu tu patron ki anvi, zot al ver Pansyon Prive, e anfet konturn Portable Retirement Gratuity Scheme. Ena enn danze ki samem bi sa kloz ki exanpte patron ki ena enn sistem prive existan.
 4. Fode ki sa kondisyon pu fer aksyon indistriyel depann lor “good faith” (bonn fwa) pandan negosyasyon li limite plis, plito ki elarzi kuma lalwa paret fer.
- LALIT pa pe komant plis parski Komite Ministeryel ek/ubyin Komite Teknik pankor vini ar amandman pu versyon final.

RS

Mobilizasyon Bizin Kontinye

Apré viktwar dan Lakur Internasyonal ICJ, kot UK gayn enn bate kondire, Gran Bretayn ena enn “lord” pu return Chagos, inkliir Diego Garcia, a Repiblik Moris vites-vites, e kumsa pu uver sime pu Chagosyin returne, aköz UK dan ilegalite e li finn dan ilegalite depi 50 an.

Sa vedir enn viktwar internasyonal pu slogan *Rann nu Diego!*

ICJ finn dir tu Leta dan Nasyon Zini ena enn devwar pu donn kudme pu UK lev pake, ale. Li inportan note ki zizman la kuver totalite Chagos, *inkliir Diego Garcia*.

E viktwar la pa fini la. Kan sa zizman lakur ICJ finn return dan Lasanble Zeneral Nasyon Zini, UK-USA inn gayn enn dezyem bate bef. Sann kut la, lor enn vot imilyan pu agreser UK-USA 116-6, Gran Bretayn inn gayn lord kit Chagos avan 22 Novam 2019, permet Chagosyin returne, e permet Moris azir lor baz so suvrennte.

Sa dub-viktwar la finn, dan limem, sanz balans defors kont UK-USA. Zot pli izole. Zot pli akile. Zot afebli.

Me, Leta Angle ek Amerikin, zot kontiyn ar zot laliyn deplase, dir li enn konfli “bilateral”. Pu zot, Linyon Afrikin, ki ti met Rezolisyon divan Lasanble Zeneral le 22 Zin 2018, pu al ICJ, li napa existe. Sa latitud kolonyal, asontur, pli afebli UK-USA.

Akurterm, ena buku zafer ki nu bizin fer asterla. Nu finn deza reysi, atraver fors Leta Moris al Nasyon Zini, al ICJ, e sa finn amenn enn viktwar an term enn imans sanzman dan balans-defors, setadir UK-USA pli feb asterla relativ a Linyon Afrikin ek Moris. Me, pa kapav res lebra krwaze.

La, li lepok tu kalite posibilite pu Pravind Jugnauth vande.

Dayer, li finn deza tal lame pu lamone lokasyon, e li pu rod tu kalite negosyasyon depi sa pwin devi afebli la, kan li fini tal lame.

Seki bizin fer asterla:

1. Bizin pran bato, al Chagos sa lane lamem.
2. Bizin fer apel pu inspeksyon Diego Garcia pu matyer nikleer su Trete Pelindaba.
3. Bizin fer apel pu inspeksyon *land-mines* su Trete kont Minn (ki kasyet dan later).

4. Bizin kontiyn demars expilse UK depi komisyon internasyonal lor Lapes Ton dan Losean Indyin.

5. Bizin dir UK-USA met enn dat pu fermtir baz Diego; zot finn deza dir zot pu ferm li kan pa bizin li. Zot pu bizin fer enn netwayaz lanvironnman, plis finans drwa de-retur kuma enn parti reparasyon pu ditor zot finn fer.

6. Kree enn sirkonskripsyon pu Chagos – kuma enn pu Agalega kuma Prezidan National Human Rights Commission finn propoze – osi byin ki enn Regional Assembly ki pu, ansam ar Guvernman santral, konseptyaliz devlopman abitasyon lor Chagos.

Tusala bizin fer, dan kad gard ansam sa trwa lide inifikater: Re-inifye Repiblik Moris, Ferm Baz, Drwa Retur Chagosyin ek ale-vini pu Morisyin.

LC

DOSYE
CHAGOS-DIEGO GARCIA:

Lapres Internasyonal Kas so Silans, Raport Zizman, Rezolisyon Nasyon Zini

Anmemtan, lapres mondyal finn kuver sa 2 viktwar pu dekolonizasyon la, sa 2 defet pu Leta Angle-Leta Amerikin, e sa, asontur, finn pli izol, akil, afebli sa 2 Leta ki finn azir kuma kolon, e pe kontiyn azir kuma kolon. Sa kuvertir lapres internasyonal finn osi ede atraver inform klas travayer Angle ek Amerikin lor azisman kolonyal zot Guvernman, alor zot plis dan enn pozisyon pu kritik zot Guvernman.

Pu ki sa arive, LALIT ti’nn met enn Yunit, ki finn vreman ale-mem, chalennj zurnalist lor zot silans – zot omerta – otur sa isyu Chagos ek Diego la, sirtu so laspe lokipasyon ilegal. Nu finn kontribiye alor, pu kas sa “lasansir”, enn espes D-Notice ki ti ena. Finalman, nu finn reysi fer enn gran zurnalist pran so kuraz, ekrir enn gran reportaz. Li Owen Bowcott dan *The Guardian*. Sa ti 16 Novam 2016. Li finn kas piso. Depi sa zur la, reportaz ti kumans vinn viral lor tu medya meynstriym, kuma CNN, Reuters, BBC, Al Jazeera, osi byin ki medya Franse, Alman, Indyin, Pakistane, pei Arab, partu.

LETA BRITANIK NEPLI OMOZEN **Labour Pran Pozisyon pu Respekte Zizman**

Finn ena enn devlopman inatandi, ki finn ranforsi viktwar dan ICJ ek Lasanble Zeneral Nasyon Zini. Lider Lopozisyon UK Jeremy Corbyn finn dir – e li finn anons sa formelman ar Nasyon Zini – kumkwa li pu respekte Zizman ek Rezolisyon si li eli. Sa aksyon la, li pli ranforsi lalit kont kolonizasyon. Li rann balans-defors pli anfaver Moris ek Chagosyin.

Sa osi, pa finn arive par li-mem. LALIT ti met enn Yunit pu sa osi: kontakte tu bak-benncher dan Parlman Britanik: Dabor Parlmanter Ekose, Irland Dinor e Parti Galwa, aköz zot konpran kolonizasyon pli byin, etan finn sufer li. La, nu finn gayn sutyin. Anmemtan, nu finn kontakte MP Labour Party, Liberal ek Green Party, kot plizir bakbencher finn dakor. Ena finn ekri LALIT pu esprim zot lakorite.

DAN PARLMAN UK

Enn *Early Day Motion* lor Chagos

Dan LALIT, nu salye inisyativ depite dan Parlman UK ki finn azir. Zot finn kareman met kestyon Chagos-Diego Garcia lor azanda dan House of Commons. Le 19 Zin, enn 21yem depite Britanik finn azut so signatir. Li form parti dan kanpayn LALIT pu ekri depite Lopozisyon, inform zot lor linportans ki sa size la vinn lor azanda, e fer apel a zot pu azut zot lapwi lor nom zot mandan.

Sa linyativ pu met Chagos-Diego lor azanda Parlman UK, li swiv pozisyon kler-e-net ki Lider Lopozisyon Jeremy Corbyn inn pran kan li finn anonse formelman divan Nasyon Zini ki Gran Bretayn pu respekte ICJ ek UN General Assembly si li Premye Minis. Lezot depite pe met presyon tuzur lor Premye Minis aktyel atraver enn rezolisyon apel enn “Early Day Motion”.

Enn *Early Day Motion* li inpe kuma enn *Private Member’s Bill* dan Lasanble Nasyonal Moris, exepte ki li ena valer enn petisyon, dan sans ki buku depite swa sponnsor swa siyne pu lans li. Alor, asterla-mem dan *House of Commons* ena enn Early Day Motion lor Diego-Chagos ki pe ranforsi sak zur. Seki inportan ar draftaz presi sa Early Day Motion se, kitfwa premye fwa dan Gran Bretayn, depite pe liye 3 konpozan lalit Chagos ansam lor azanda Parlman UK. Kumsa reprezantan Lepep Britanik pu gayn lokazyon pu diskite sa 3 isyu la, pa zis separeman, me artikile ansam: dekolonizasyon ek re-inifikasyon Repiblik Moris; lokipasyon militer USA lor Diego Garcia; e drwa retur e konpansasyon pu Chagosyin. Mosyon la anmemtan kondann lefet ki finn servi Diego Garcia pu “*rendition*”, setadir tortir an-sekre.

Dan LALIT, nu finn tultan mintenir ki sa 3 demand la form parti enn tu, e ki laviktwar li depann lor gard zot ansam.

Reaksyon UK-USA **KONT-OFANSIV RIDIKIL EK DANZERE**

Reaksyon fas-a defet ek imilyasyon UK-USA pa finn tarde.

Premye zafer Britanik fer, se tantativ koripsyon. Li ofer enn lot vwayaz ver Chagos pu nerport ki Chagosyin ki ule vizite pu kelke ertan. Enn pyez sa. Olivier Bancoult ek Grup Refizye Chagos refize, zot evit tom dan pyez. Bravo! Me, sann kutla, Mandarin Jnr ek Venkatassin tom dan pyez.

Apre, Guvernman Britanik, apre ki li finn deza invit enn parter pipul Moris dan enn koktel pu Laniverser Larenn Dangleter, finn *dezinvit* zot tu. Pli anfantin, pli malelve ki sa, pena.

Lerla, Leta Britanik amerde net, dir li inakseptab ki Premye Minis Jugnauth, dan so diskur Nasyon Zini, akiz Leta Britanik komet kiksoz “kuma enn krim kont limanite”. UK avoy Jugnauth enn not verbal, tu. Grand Bretayn, li, li komet enn krim kont limanite – li deplas enn popilasyon Chagosyin an antye, e par fors – lerla li, li pli amerde kan Pravind Jugnauth mansyonn sa? Anfin!

Pyez pli resan e pli danzere sorti dan Zidisyer Britanik. Enn refi pu enn lapel lor *Judicial Review* dan ka drwa de-retur, dapre lapres, finn enn-ku ranverse. Apartir sa volt-fas le 16 Ziyet aparaman, Olivier Bancoult, pu riske dan pyez fer apel pu return BIOT. Sa pu enn volt-fas pu kikenn ki finn selebre deklarasyon ICJ ek rezolisyon Nasyon Zini kumkwa BIOT ilegal e bizin demantele. Anplis, dapre lapres tuzur, dan kit fason sa £40 milyon finn osi form parti sa lapel la. (Pankor kone kimanyer.) Alor, li paret ki swit a Zizman ICJ, Lakur “Divisional” Lond pe sanz so zizman lor kestyon drwa dapel. Antuka, li paret inpe drol. Nu finn sey kontakte, e gayn enn deklarasyon depi, Olivier Bancoult pu dimann li.

GRAN BRETAGN PLI ANKOLER

Ena ankor zafer rezonab ki Leta Moris pe fer ki finn amerd Leta Britanik.

Guvernman Moris finn:

a) Batiz enn so nuvo gran avyon Air Mauritius “Chagos Archipelago”, e dan so premye vwayaz, Guvernman inn distribye enn panfle lor listwar Chagos. Britanik met an-ekri ki sa pa akseptab. Li krwar Moris ankor enn koloni pu li.

b) Chalennj prezans Grand Bretayn dan Komisyon lor Tuna Fishing dan Losean Indyan. Li finn fer sa lor baz tutafe fonde ki UK ti manb ladan selman aköz so fos koloni fabrike ilegalman apel BIOT ki asterla dekrete ilegal par ICJ. Jugnauth finn reklam UK retir li.

c) Anonse ki li pe pran enn bato, fer enn delegasyon ofisyel al Chagos. Sa kalite vizit ena tu so linportans stratezik. UK-USA pu fer tu kalite menas, me bizin tini latet. Dan Bato, dan LALIT nu dir li pu inportan ena delegasyon Guvernman, Chagosyin, tu lopozişyon Parlmanter, Linyon Afrikin, osi byin ki reprezantan lapres Moris ek internasyonal.

Avek Boris Johnson kuma nuvo Premye Minis Grand Bretayn, tu riske bat fol.

Sa kote Britanik, get lot bwat pu reaksyon USA.

PYEZ INSTALE PAR U.S.A.

Kote Lanbasad Amerikin Port Louis, zot finn reysi instal enn lot pyez, invit enn parter ti-burzwa intelektuel vinn fer “deba” pu zenn su so lezid. Tu sa intelektuel la, kuma muton, tom dan pyez. Pu detay, al lor websayt LALIT, lir sa lartik la kot nu finn donn zot enn *Warning*:

<https://www.lalitmauritius.org/en/newsarticle/2263/warning-class-i-ndash-do-not-fall-into-usa-traps/>

Anbasader finn osi kumans ofer tu kalite ti-lavantaz ar burzwazi Moris pu zot prodwi rant USA.

MORIS SIYNE

KONVANSYON KONT ZENOSID

Kabine Minis 26 Ziyet finn pran not ki Moris enn sinyater Konvansyon pu Anpes e Pini Krim Zenosid depi 8 Ziyet. Alor, sa enn muv defensiv apre ki Grand Bretayn finn deklar pli ankoler kan Pravind Jugnauth avek rezon finn akiz UK “krim kont limanite”.

Picasso, Helene kot Archimede

INFO INFO INFO

FIM KLİB GRAN RIVYER

Prosenn fim-klıb pe vizyonn enn fim extra-ordiner 1966 par Karel Reisz, apel *Morgan: A Suitable Case for Treatment*, avek Vanessa Redgrave, David Warner ek Robert Stephens.

Dernye fwa ti get Aguirre: *The Wrath of God* par Werner Herzog (1972) avek ant-ot Klaus Kinski. Li enn fim byin kritik kolonizasyon Lamerik Latinn.

Lefet manb Fim-Klıb vizyonn, pa zis “get” fim, lefet ki ena enpe koz-koze apre fim, vedir manb anrısı so konesans lor medyom sinematografik.

Mize Blue Penny

Enn Prosenn Expo lor Bred

Emmanuel Richon, kirater mize Blue Penny, ena enn repitasyon fer expozisiyon byin rar. Li finn deza fer lor size kuma “Sari”, “Goni”, “Labutik Sinwa”, “Karom”, “Bone Mizelman”. Asterla, li pe fer enn lor “bred”, enn konsep byin Morisiyin.

Lezot expozisiyon ki li finn fer inklir enn lot Chagos ek rol Fernand Mandarin, enn lot lor Picasso ek so lıyn ek Moris ek Lareynion, ek enn lor “Kaya”.

Nomb Hits lor Sayt LALIT

www.lalitmauritius.org setadir Sayt LALIT finn gayn 2.2 milyon “hits” dan dernye enn an.

Lane	Hits
2002	242
2003	17,161
2004	64,157
2005	103,801
2006	152,559
2007	111,569
2008	147,395
2009	264,325
2010	422,247
2011	376,347
2012	362,401
2013	581,745
2014	900,000 (Est. anparti)
2015	1,400,000 (Est anparti)
2016	1,744,227
2017	1,584,089
2018	1,955,920

40 an depi Muvman Lagrev Ut 1979

Sa lane la li fer 40 an depi gran lagrev Ut 1979.

LALIT pe organiz enn selebrasyon Samdi 24 Ut 2:30 pm Gran Rivyer.

Nu pu evalye linportans istorik sa muvmman lagrev la.

Li pa zis pli long lagrev dan listwar Moris,

me li ti vinn enn konfrontasyon klas travayer net ar leta burzwa, ek burzwazi.

Sa vedit li ti vinn enn *muvman* lagrev,

avek tu so prop dinamik.

Lagrev Ut 79 ti enn gran lagrev par so longer ek so lanpler. Li ti dire trwa semenn, e tu sekter travay ti zete. Li ti pli gran konfrontasyon deklas ant travayer ek burzwazi. Laburer, artizan lindistri sikriyer lor tule 21 tablisman ki ti existe alepok, ti partisip dan lagrev. Lezot gro sekter kuma lepor, transpor, konstriksyon ti rant angrev apre enn semenn. Travayer bulanzri, dite, minisipalite, lizinn savon, labwason, Desbro, Packing Industries, DWC, CWA, CEB, IBM, Joonas, Happy World, Carmen, Grewals zot tu, ti rant dan lagrev. Lagrev ti vinn *zeneral*. Li ti reprezant enn veritab chalennj kont lekonome kapitalist mem.

Lagrev UT 79 ti nesedit enn bel preparasyon. Pandan enn an SILU-UASI-GWF ti lans enn kanpayn miting antye Moris pu explik demand sindika e mobiliz travayer.

Lagrev ti deklanse le 7 Ut: laburer ek artizan lindistri sikriyer ti kumans enn lagrev ilimite. Zot demand: rekonesans pu sindika SILU ek UASI, non a fermtir mulin, introdiksyon semenn 40er pu artizan ek semenn 5 zur pu laburer.

Byin vit lagrev ti devlope pu vinn enn veritab muvmman degrev. Travayer ek kudme aktivis sindika ek militan *Lalit deklas* (ki plitar vinn parti LALIT) kree so prop zuti pu rul lagrev: zot met dibut Komite Degrev dan tu rezyon kot laburer ek artizan reste, zot tir biltin sayt pu partaz nuvel derulman lagrev ek modord sindika.

Le 13 Ut lagrev zeneral deklanse. GWF, FTU rant angrev. Muvman lagrev zeneralize e vinn ankor pli for. Tu sindika, federasyon e lorganizasyon travayer aliyn zot deryer sa muvmman lagrev la. Le 19 Ut ena enn nuvo devlopman: lagrev lafin kumanse, san bwar, san manze. Malgre lisansiman masif ek represyon Leta, klas travayer tini ferm. Mobilizasyon kontiyne devlope, anplifye. Muvman lagrev pu persiste ziska klas travayer reysi fors guvernmman siyn enn lakor, apel plitar Lakor 23 Ut, ki donn satisfaksyon demand travayer.

Linportans lagrev Ut 79 zordizur

Ki linportans zordizur lagrev Ut 79? Lagrev Ut 79 demontre potansyel, kapasite klas travayer pu mobilize e pu azir ansam dan enn fason inifye. Alepok degre konsyans klas travayer ti byin ot. Travayer ti kapav depas revandikasyon pirman sektoryel

pu get lintere pli larz.

Par exanp travayer lepor ti rant angrev pa pu gayn kitsoz pu zot sekter me pu ranforsi zot federasyon, GWF. Parski zot ti konsyan ki kan VRAK (anbarkman otomatik disik) pe vini dan lepor, sa pu afebli zot sindika e GWF. Zot ti fini truv linportans ki SILU-UASI gayn rekonesans pu ranforsi GWF. Ti ena osi buku sekter travay ki ti fer lagrev an solidarite ar travayer lindistri sikriyer.

Lagrev Ut 79 ti anfet enn turnan parski samem lepok FMI-Labank Mondyal ti pe atak aki klas travayer. Burzwazi ek Leta ti pe met anviger politik sa 2 linstitisyon la atraver mekanizasyon dan lepor, santralizasyon ek mekanizasyon dan lindistri sikriyer, privatizasyon ek kanpayn kont servis sosyal iniversel. Partu dan lemond burzwazi ek so bann azan ek ideolog ti pe atak aki Welfer Steyt.

Me dan Moris mobilizasyon ek konbativite travayer dan lagrev Ut 79 finn permet travayer prezerv sa bann aki su atak la. Kumsa ki klas travayer Moris ankor benefisyen enn sistem lasante gratis, ledikasyon gratis, pansyon iniversel, sidsid lor sertin prodwi. Alor ki buku pei finn demantel zot Welfer Steyt. Lagrev Ut 79 finn asir sa. E plitar, dan bann lane 1990, kan gayn enn nuvo lofansiv burzwazi ek Guvernmman kont aki Welfer Steyt, *All Workers' Conference*, reysi pandan 5 an, frenn sa tandans neo-liberal la. Kumsa ki Moris diferan depi lezot pei.

Rezon pu Sirvi LALIT

Kifer LALIT, antan ki parti, ankor tuzur la?

LALIT enn parti ki reprezant lintere alonterm klas travayer ek tu grup oprime. Nu enn lorganizasyon ki viz ranversman ek abolisyon sistem ekonomik ek politik ki pe reyne zordi. Sa sistem la li enn sistem kot puvwar ekonomik deplizanpli konsantre dan lame enn poyne dimunn e kot mazortite dimunn oblize travay pu viv. Resaman diferan lartik lagazet finn expoz sa konsantrasyon kapital ek tu larises pei dan enn poyne fami. Alor ki nomb dimunn ki pe vinn pli mizer pe ogmante. Sa inegalite ant seki ris ek pov inn vinn enn realite partu dan lemond zordi, e li enn konsekans direk reyn sistem kapitalist global. Me travayer ek dimunn oprime finn, e pe tultan, konfront sistem e amenn lalit kont sistem ki explwat e dominann zot. Parey kuma travayer dan Moris dan lane 30, 40, 70, an 1979-80 travayer finn amenn enn lalit eroik, kot li finn akil burzwazi ek so leta. LALIT, antan ki parti, li inkarn sa lalit deklas permanan (parfwa lamare ot, parfwa lamare ba), sa memwar vivan tusa lexpertyans lalit la. Nu finn pran nesans dan muvans sa lalit deklas, ki finn kilmin dan lagrev Ut 79, ek dan so prolonzman Septan 80. Samem nu ankor la. Li akon nu ti pran nesans dan enn imans muvman lagrev, dan seki apel enn *upturn* dan lalit deklas.

AA

Liv Listwar Lagrev Ut 79

Listwar Lagrev Ut 79 enn liv LALIT finn pibliye an 1986. Li ti sorti pu selebre 7 an depi sa imans muvman la. Li kontenir temwanyaz partisipan lagrev, travayer, aktivis sindika, militan *Lalit deklas* ek militan labaz MMM. Ena osi enn koleksyon tu biltin degrev, foto ek kupir lagazet lor diferan moman lagrev. Li enn liv bizin lir.

Lagrev Ut 79: Prinsip ki Guvern tu Lagrev

Liv Lagrev Ut 79: Prinsip ki Guvern tu Lagrev
li enn bileng, Kreol-Angle pibliye par LPT an 2017
alokazyon selebrasyon LALIT 100 an Revolisyon Ris.

Liv la baze lor enn diskur Ram Seegobin ti fer
pu 30 an laniverser Ut 79.

Ladan, Ram Seegobin kuma kikenn ki finn viv
depi andan sa muvman la,
rakont avek sazes ek zenerozite so lexpertyans
sa gran lagrev la.

Anmemtan li expoz bann prinsip debaz
ki anfet gid enn lagrev amezir li devlope.

Liv la avann kot libreri LPT, GRNW, Rs 100 kopi.

Ala enn extre:

Derulman Lagrev

Alor, la, nu finn deklans lagrev dan lindistri sikriyer le 7 Ut. E kimanyer li ti pe derule? Sak zur – e la mo pu donn enn ti lide kimanyer li ti pe derule zur an zur – sak zur, par exanp, dan Medinn, e li ti parey partu, ti enan enn Lasanble Brans Medinn, savedir SILU-UASI, ki ti pe zwenn ver midi kumsa, dan Baitka dan Bambous. Alor, bann delege depi tu seksyon Medinn – Tamarin, Yemen, Lamek, Medinn-mem, Sebel, etc – zwenn sa ler la, gayn rapor depi tu seksyon tablisman, kot lagrev 100%, kot lagrev la 70%, kot bizen enn kudme anplis. Alor, tulezur, midi brans SILU-UASI dan Medinn, nu zwenn, e nu gete kimanyer lagrev pe derule onivo Medinn, ek lerla pran enn desizyon, ki, “Wi, nu for, nu pe kontiyne!” “Nu pu kontiyne ziska nu gayne!” Lerla, dan sa reynyon Brans Medinn, fer enn kontribisyon volonter, enn rupi, de rupi, pu ki gayn larzan pu delege Medinn al dan lasanble delege Por Lwi, lasanble delege SILU-UASI Nasyonal. Alor, lerla u gayn 5, 10, 15 delege depi Medinn vinn dan lasanble delege SILU-UASI Nasyonal dan Lari Moka.

Lerla, la, Lari Moka, nu gayn rapor depi tu tablisman sa ku la, lor kimanyer pe derule. Tande ki dan Mon Loisir enan enpe febles, pran desizyon pu avoy

enn lekip ranfor pu al okip Mon Loisir, parski Mon Loisir li enpe flotan. Alor, kumsa ki ondire onivo nasyonal, nu gete kimanyer lagrev pe ale, nu get kot enan febles, kot bizen kudme anplis, lerla ver lafen lasanble delege, pran enn desizyon si pu kontiyne lagrev ubyen non. La u kapav gayn 200-300 delege ki prezan, kan enan enn deba, kan enan diskisyon, lerla pran desizyon pu kontiyne lagrev.

Kan sa lasanble SILU-UASI fini, ver 4-er kumsa, lerla enan enn lasanble GWF, sa vedir delege tu sendika GWF.

Ant sa 2 lasanble la, byen suvan ti enan enn rankont ek OUA, pu nu kapav diskite kimanyer lagrev la pe derule.

Alor, tulezur, travay la al kumsa. Sa vedir, lasanble Brans onivo sak tablisman, desizyon. Lasanble delege onivo nasyonal, desizyon. Dan GWF, deba diskisyon desizyon. Rankont ek OUA, diskisyon desizyon. Tulezur. Travay la fer kumsa. Kot tu travayer, dan Medinn, dan FUEL, dan Belom, tu travayer enan enn posibilite vinn dan enn bann lasanble la pu donn so lopinyon, pu pran desizyon lor eski bizen kontiyne, eski bizen arete.

Lerla, desizyon inn fini pran, ariv ver 6-er kumsa. Me, kan desizyon la pe pran ti enan dimunn ti pe travay lor trak, alor tutswit, kan desizyon inn fini

pran, pa kone kot sorti, taler bann kamarad pu rakont sa, enan 10,000 trak inn fini pare pu dir lagrev pe kontiyne. Kan desizyon la pe pran, anmemtan trak la pe pare. Taler enan kamarad pu explike. Enan plizir kamarad prezan isi ki ti inplike dan sa travay la. Lerla sa trak la, li return dan 4 kwen pei. Travayer transpor pran enn rulo pu Belom, pran enn rulo pu Beler, pran enn rulo pu Triolet. Sa 10,000 trak la pu return dan pei sak zur.

Lerla, landime granmatin. Ala, mwa par exanp, kimanyer mo kumans mo gramaten. Sa lepok la mo ti pe travay, dokter dan Bambous laba. 8er mo bizen kumans travay, konsilte dimunn. Parski dimunn kontiyne malad, mem kan enan lagrev. [*Lodyans riye*]. Alor, tule gramaten, leve 5-er dimatin, 5:30, 6:00, anfen ariv 8-er kan mo vinn konsilte, mo finn fini fer 3 mitinng. Enn dan Pyerfon, enn dan sipa Tamaren, enn dan Sebel. Kan finn ariv 8-er gramaten, mo pe al travay dokter, mo finn fini fer 3 mitinng, mitinng pu explike. Pu partaz trak. Pu explike lagrev kot pe ale, kimanyer pe derule. Alor, ala kimanyer sak zur lagrev la derule.

Eli kontiynekumsa. Dan lindistri sikriyer, lagrev finn ale-mem, for, solid, kontiyne mem, ziska kan nu ariv le 15 Ut, zur Lavyerz. [Akote.] Auguste, mo kontiyne? [Riye dan laful. Auguste reponn.] Zur le 15 Ut, malerezman, Rima (pa Ton Auguste). [Auguste Follet dir: "OUA!"] Ram reponn, "Non, don! Rima. Koze la ki ti ete, Ton Auguste? "Rima Vander"!

Seki ti arive se Rima, ki ti ondire "patron" OUA alepok, li ti enn Travayis. Li ti Travayis, li ti PMSD? Travayis, non?

Dan laful reponn, "Li ti PMSD apre Travayis."

Ale rayt. Alor, li, li finn al negosye ek Satcam Boolell, ki ti Minis Lagrikiltir alepok. E Boolell inn dir lir, "Non, to kone semenn 40-er . . . to bizen semenn 40-er? Semenn 40-er, to kapav gayn sa!" Lerla inn dir li, "To pe al donn

kudme lor rekonesans tusala, me semenn 40-er pa traka. Sa, pu gayne."

Lerla, tanto kan nu fer nu rankont ek Rima, lerla nu truv Rima rantre, kuma nu truv Ton Auguste rantre, nu kone enan problem. Lerla Rima anons nu ki zot finn pran enn desizyon pu aret lagrev. Nu finn diskite, nu finn sey konvenk Rima. Me, desizyon ti fini pran.

Li ti enn zur Lavyerz. Alor tu dimunn ti bizen enpe kontrole. U kone zur Lavyerz, tu dimunn pa zis manz gato Lavyerz zur Lavyerz. [*Laful riye*]. Enan lezot konsomasyon zur Lavyerz. Alor, ti bizen kontrole enpe, parski ti sofe enpe. Me finn kontrole.

Me, apartir lerla kan enn serten nonb artizan rebran travay apartir le 16 Ut, klernan dan lindistri sikriyer, lagrev kumans afebli. Me, inn kontiyne. Li inn kontiyne ziska ki finalman pran desizyon pu revok lagrev dan lindistri sikriyer.

Me, antretan, avan ariv le 15, kuma ti finn fini deside depi avan, kuma lagrev dan lindistri sikriyer bizen enn kudme, GWF ek FTU pu rantre. Alor, kumsa ki depi zis avan Dimans le 12 Ut, dan enn lasanble ti finn fini pran tu zafer an konsiderasyon, e GWF depi lerla deside pu deklans lagrev zeneral. Lerla ki Dimans le 12 Ut, nu enan enn gran mitinng Plas di Ke.

Zis pu listwar, pu donn enpe lalis orater ki ti ladan. Pu GWF ti enan Paul Bérenger, ti enan Kader Bhayat e ti enan Ramsewak, ki ti prezidan GWF. Pu SILU ti enan Jhurry ki zordi dan Lakur, e ti enan momem. Pu UASI ti enan Antoine Chavrimootoo, ki desede asterla. Pu OUA ti pu enan Rima ek Auguste Follet. [Auguste Follet azute ki pu UASI ti enan Kisnah Pillay, e pu OUA Rima pa ti anfet koze.] Lerla pu Lepor ti enan Aurelie Perrine e pu Transpor ti enan Jimmy Gobin. Sa ti bann orater pu sa mitinng la. Ti enan vremem 15,000 a 20,000 dimunn prezan pu sa mitinng. Landime, tu sekter GWF, ikonpri tu sekter

FTU, rant angrev, alor enan lagrev zeneral asterla.

CEB ek *Central Water Authority* (CWA) ti enpe retisan, zot ti fer enn go-slo, zot dir petet plitar zot pu rantre. Anfet, zame zot pa finn rantre.

Apartir lerla, nu kumans gayn menas lisansiman masif. Deza dan lindistri transpor, kan *Moka-Flacq Transport* inn ferme, *Vacoas Transport* ferme, sa fer apepre 2,000 travayer ki pe lisansye. Seki ti pe arive, konpayni bis, patron konpayni bis, inn profit de lagrev ki su IRA ti ilegal, pu ferme, ek lisansye 2,000 dimunn pu ki zot pa bizen pey severenns alowenns. Zot finn profit de lagrev, dan enn sityasyon kot zot ti an difikilte deza, zot finn profit de lagrev, zot finn lisansye.

Dan lindistri sikriyer, kumans enan koze, pu enan lisansiman. Tel tablisman 10, tel tablisman 20, partu partu, pe enan lisansiman. Dan lezot sekter, kuma bwason gazez, kumans enan lisansiman. Dan Lepor ti enan 3 delege ki ti finn menase ek lisansiman. Lerla pandan lagrev zeneral, kan enan sa bann menas lisansiman, ek lisansiman masif, GWF kontiyne zwenn tulezur, SILU-UASI kontiyne zwenn, par santenn delege vini dan Lasanble Delege, malgre lagrev transpor. Dimunn truv enn fason, 4-5 dimunn pran enn loto, gayn enn dimunn ki enan enn loto, dimunn vinn lasanble delege dan Lari Moka, Port Louis, malgre ki pena transpor piblik. Tu bis ti pe fer lagrev. Me, nu reysi tulezur fer sa lasanble la. E, li kontiyne. Me, sannkut la, fas a menas lisansiman, e sa amenn a seki mo ti dir dan kumansman. Kan u rant dan enn muvman degrev kumsa, u bizen prepar umem pu tu konsekans. Su lalwa IRA, lagrev la ti ilegal, alor nu ti bizen prepar numem pu sa konsekans lisansiman. E nu ti prepare. Nu ti prepare politikman, nu ti prepare de pwendevi sendikal. Nu ti prepare sikolozikman pu fer fas a sa.

MANIFESTASYON AR LALIT PU RANPLAS LAKAZ LAMYANT

Abitan Lakaz EDC Goodlands ek Poudre D'Or

Merkredi 24 Ziyet, plis ki 25 dimunn depi komite konzwin LALIT - Abitan Lakaz EDC Goodlands ek Poudre D'Or ti mobilize kot biro CAB Goodlands, pu dimann depite rann kont ki kote Guvernman finn arive avek desizyon pu ranplas lakaz lamyant, kuma li ti promet depi 2015. Minis Ashit Gungah ki ti prezan finn zwenn enn delegasyon 4 dimunn, trwa delege abitan ek enn reprezantan LALIT. Li finn dir ki li pu sulev keston lakaz lamyant dan konsey minis ki ti pu zwenn Vandredi 26 Ziyet (Pena naryin dan Rapor Kabine Minis). Delegasyon finn remet Minis Gungah kominike ki guvernman ti tire an 2015 pu rapel li depi kan so guvernman finn rekonet danze ki lamyant reprezante lor lasante dimunn ek depi kan li admet ena nesesitye pu anlev sa bann lakaz la e ranplas zot, e depi kan li finn pran langazman an-ekri pu fer li.

Dan sa kominike ofisyel date 22 Ziyet 2015 Vis Premye Minis ek Minis Lozman alepok, ti anons ki guvernman pu met an aksyon so “**grand projet d'envergure**” lor problem lamyant. Me ziska ler nanye konkre pa finn fer. Ala enn extre sa kominike la: “*L’amiante étant un matériau toxique, le Ministre du Logement a plaidé [ar Minis Finans alepok] pour un plan de désamiantage. Le Ministre des Finances a agréé a cette demande et il déboursa le budget nécessaire pour enlever de l’amiante dans ces maisons EDC/Ex-CHA.*” Pli kler ki sa, gate.

Onivo nasyonal, Komite Konzwin Abitan Lakaz Lamyant ek LALIT finn fer 2 gran lamars protestasyon an Ziyet ek Oktob

2018 kot abitan lakaz lamyant EDC finn desann dan lari pu al remet enn let Premye Minis pu explik andetay lor zot sityasyon. Ziska ler, guvernman MSM-ML-Transfiz pa finn truv li zot priorite pu aplik enn vre solisyon pu problem sa bann abitan la.

Dan enn let LALIT (29 Me 2019) ki ti adrese a Premye Minis antan ki Minis Finans, nu finn demand enn explikasyon formel ek piblik kimanyer guvernman pe pans pu risponns fas-a kriz lakaz lamyant. E kimanyer li pans pu

rezud sa problem bann fami ki pe ankor res dan sa 2000 lakaz lamyant, alor ki guvernman rekonet lamyant kuma enn prodwi toksik. Pa finn ena okenn risponns konkre.

Anfet lamyant reprezant enn danze pu lasante piblik.

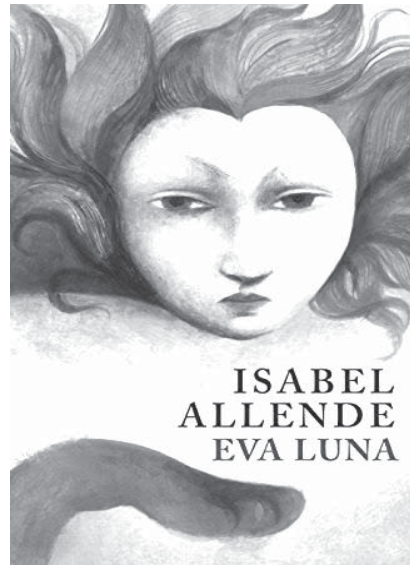
PS: Delege finn inform Revi LALIT Vandredi aswar ki zot pankor kone eski minis Ashit Gungah finn sulev keston lakaz lamyant danzere dan Konsey Minis ki ti zwenn sa zur la.

RK

BUK RIVYU

Eva Luna par Isabel Allende

Zistwar roman *Eva Luna* li otur lavi enn tifi dan enn pei pa tro spesifye parla dan Lamerik Latinn. Tifi la ti truv so “konsepsyon” dan sirkonstans mirobolan, e li finn grandi dan sirkonstans pli mirobolan ankor. Roman la montre Eva pe amenn enn lavi anmemtan ordiner, anmemtan konpletman eksepsyonel. Dan enn sans, sak dimunn so lavi kumsa. Me, Eva, li enn ka extrem ladan. E li ena enn obsesyon: li rakont zistwar. Rakont zistwar, sa so rezon-det, so pasyon, so deviz ki li troke ar lezot dimunn pu li sirviv. Li tu seki li ena. Me, sa li ena. Alor, dan enn sans, liv la lor ekkrivin la.

Atraver sa enn-sel personaz la, plis enn parter lezot personaz osi mirakilye otur de li – zot osi, konvinkan net – liv la fer nu travers listwar politik Lamerik Latinn 20yem Syek. Sa kalite personaz – ki anfet santral dan listwar enn pei – zot normalman konsidere par elit kuma “marzinal”. Roman la donn zot rol dan kree listwar, anmemtan ki donn zot dinite, limur, lamur.

Eva Luna ena enn naratif ki ris lekter dan enn eskapad atraver enn realite ki truv *anba* sa versyon blem ek minant lor sirfas, e ki sosyete kapitalist ordinerman prozete lor Lamerik Latinn. Roman montre lyin plito konplike ant Lamerik Latinn ek dimunn depi Lerop ki peple Lamerik Latinn sa dernye 500 an, e kontiyne peple li dan 20yem Syek, e depi Lafrik. Nu truv lyin konstan ar Amerindyin ki deza la depi avan, dan enn profond realite.

Enn lektir ki anmemtan ansorselan, anmemtan enn lexperyans profon, anmemtan enn plezir.

LALIT Partisip dan Forom CUT lor Politik otur Ladrog

LALIT finn avoy enn delegasyon trwa manb pu partisip dan Forom ki CUT finn organize lor politik ki bizin adopte pu keystone ladrog. Sa delegasyon la, Alain Ah-Vee, Lindsey Collen, Rajni Lallah, li enn siyn sa long lalit ki nu finn amene pu enn politik rasyonel, enn politik lozik, enn politik ki pa represif, enn politik ki ankre dan realite, lor sa keystone ladrog la. Anfet, reprezantan MMM, Dr. Boolell finn salye long lalit ki parti LALIT finn amene lor la. E seki ti remarkab sa zur la, se kimanyer avek letan, pa zis CUT limem, me tu lezot parti finn aliyn zot lor laliyn LALIT ki finn etabli depi 1982 kan nu vinn enn parti politik: ki li MMM, ki li PMSD, ki li Mouvement Patriotique ubyin Rezistans, zot tu finn koz kont represyon, e anfavor enn asuplisman lalwa lor keystone gandra. Li enn veritab sanzman, e li enn sanzman ki finn pilote depi pre 40an, par LALIT, travers enn moman kle an 2006 ar *Sart lor enn Politik Rasyonel lor Ladrog*. Kan nu ti depoze divan Select Committee lor Ladrog an 1994 (nu ti enn-de bann dernye dan lalis ki depoze), Mm. Sheila Bappoo, ki ti lor Selek Komiti la, ti inform nu ki okenn parti, okenn lorganizasyon, okenn parti pa ti ena mem laliyn ki LALIT.

LALIT ena plezir pibliye konteni diskur Rajni Lallah. So diskur ti byin apresye par lekip CUT, osi byin ki par lezot partisipan.

Diskur Rajni Lallah

Nuvo kontekst mondyal

Nu pe viv dan enn nuvo kontekst mondyal kan nu pe debat keystone ladrog zordi:

Ena rekonesans dan tu

institisyon kuma Nasyon Zini ki stratezi represyon enn esek: setadir servi lalwa kriminel, lapolis, Lakur pu aret komers ek itilizasyon ladrog, li pa finn marse. Anmemtan, zordi bann institisyon kuma *World Health Organisation* pe plede pu ki truv problem depandans lor ladrog kuma enn problem lasante piblik.

Mem bann pei ki ti divan-divan dan bel-bel krwazad represyon kont ladrog (*War on Drugs*) kuma Lamerik pe abandonn stratezi represyon. E savedir ki, alafin, pe ena enn keystone rasyonel dan lemond antye pu gete ki politik pu adopte ki pu plis efikas, olye mont kabal isterik kont ladrog. Represyon pa zis li pa marse, me li anpir sityasyon, fer plis ditor.

Nuvo kontekst nasyonal

Dan Moris osi, finn kumans ena progre:

Dimunn finn kumans realiz letandi mafya, ki anfet infiltre partu a tu nivo Leta, atraver *Komisyon Danket lor Trafik Ladrog*. Dimunn pe realize komye li initil zis atak li *fonse*, *latet bese*: anfet, kuma enn seksyon mafya ale, *lot* seksyon vini.

Pli buku lorganizasyon politik, medya, organizasyon sosyal ek dimunn dan piblik, pe realiz fayit stratezi represyon kont ladrog e zot pe met an-keystone so kriminalizasyon.

Ravaz ladrog “sintetik” pe rann lalwa ladrog ki dekrir ki sibstans legal ubyin ilegal konpletman depase. Ki sibstans u pu mete dan lalwa pu ladrog “sintetik” kan ladrog sintetik pe fer ar tu kalite kitsoz ki servi dan lavi tulezur ki u pa kapav zis dekret ilegal? Dyaer li tultan pe sanze? Sa fer nu realize ki pa sibstans-la ki problem, se

relasyon ki dimunn ena avek sibstans-la ki problem.

Dimunn pe realize ki lalwa represif pu anpes dimunn bwat lor sime, zero tolerans pu bwat sosyalman e lalwa extrem lor alkotes pu kondire, tusala, kan kriminaliz lalkol, pe pus dimunn ver ladrog pli danzere kuma ladrog sintetik.

Program LALIT lor ladrog

Nu program elektoral li baze lor nu program de-lit. Li pa enn program elektoral ki nu brikole zis avan eleksyon. Nu program delit li finn devlope lor letan e li baz lor lekel nu azir dan enn fason permanan. Problem ladrog, li enn realite ki nu konpran byin dan LALIT -- atraver lexpertyans nu prop manb ek nu prop sinpatizan ki viv sa realite la, sakenn, dan so kartye, so vilaz, e suvan dan so fami. Li enn realite ki nu tultan pe diskite dan striktir nu parti, tultan pe pofinn nu program. E li enn program ki nu finn devlope depi avan-mem ki nu vinn enn parti politik an 1982. Depi 1980, kan LALIT ti organize kuma enn tandans dan MMM, nu program lor keystone ladrog ti byin kler. Li viz pu “kup lerb anba lipye mafya”:

Mo sit nu pozisyon an 1983:

“Lor ladrog adiktif, la osi bizin donn sak adik lokasyon pu kas so lyin avek rezo kriminel dan lekel so adiksyon obliz li viv. Nu propoz enn rezis nasyonal bann adik, kuma [ti] ena dan Langleter, ki furni tu adik zot doz nesaser pu fonksyonman zot lekor (done dan dispanser), ziska ki zot devlop volonte pu swiv enn kir. Lerla bizin ena enn sant “volonter” kot adik-la kapav travers kir-la avek plis sutyin fizik ek sosyal ki posib.”

Represyon ki sutir rezo kriminel ladrog

Tu dimunn kone ki kan enn dimunn vinn depandan lor ladrog dir, pu ki li ena kas pu aste ladrog lor marse nwar, li bizin ris so kamarad ladan pu “kas fann”, uswa li vinn enn ti-marsan li-mem. Kumsa li fer ase kas pu gayn so doz. Se sa prosesis-la ki anplifye problem ladrog dan sak landrwa, amezir konsomater kumans oblize rant dan rezo kriminel amezir li vinn depandan.

Mo ti pu kontan lir nu priz pozisyon lor gandy an 1983:

“Li nesaser tret gandy ek lezot ladrog ki fizikman adiktif dan 2 fason diferan, e li nesaser separ net rezo lavant gandy depi rezo lavant bann ladrog ki fizikman adiktif. Sel mwayin fer sa, se par dekriminaliz gandy. (...) [Lalwa ki fer itilizasyon gandy enn deli kriminel] li kriminaliz tro buku dimunn, e met zot an ilegalite e an kontak avek bann marsan, ki byin suvan osi vann ladrog ki adiktif kuma lopyom, - Li meyer, pu dekonsey dimunn servi gandy, kuma LALIT fer, parski li prodir enn pasivite ki na pa pu ede dan lalit pu sanzman sosyete. Nu deza dekuraz militan LALIT ek travayer an zeneral na pa bwar lalkol tro buku, e nu pu fer parey avek gandy.”

Kanpayn politik LALIT

LALIT finn depoze dan Selek Komiti lor Adiksyon Ladrog an 1985 e an 1994 lor baz sa 2 propozisyon la, parmi lezot. Li finn enn pwin ki nu finn inklir dan tu nu program ek kanpayn elektoral depi 1983. Li finn mem enn tem dan nu miting, dan nu program politik MBC, dan nu trak ek biltin. Saki apel enn “kanpayn.”

Nu finn amenn sa kanpayn-la kontinyelman depi 1980, mem dan lepok kan sertin dirizan lezot parti (ki prezan dan lasal zordi [Alan Ganoo an-okirans]) ti pe

Kathe Kollwitz, Travayer ek zanfan

dir “Bizin interdi parti politik ki anfaver dekriminalizasyon gandy”. Erezman li finn sanz lide zordi e adopte nu demand, li mem.

LALIT finn travay pu konvink lezot lasosyasyon, sirtu lasosyasyon ki travay avek viktim ladrog e ansam avek zot, nu finn prodir Sart 2006: 2006 CHARTER on Aids & Rational Policies on Drug Addiction pu opoz stratezi represyon e tret ladrog kuma enn problem lasante piblik.

E li tuzur form parti nu program de-lit. Zordi kuran dominan dan lemond pe donn nu rezon pu sa kanpayn ki nu finn amene avek fidelite. Bann leta partu pe etidye progre ki pei ki finn dekriminaliz itilizasyon tu ladrog kuma Portugal pe fer.

Dekriminalizasyon pa sifi

Me politik ladrog, li pa zis enn kestyon pu gete kimanyer pu apros problem ladrog direktman. Lexanp Portugal pe anseyn nu sa: so sikse finn osi depann lor lekzistans enn *Welfer Steyt* relativman devlope: ena enn alokasyon reveni minimem garanti pu dimunn ki pa travay gayne, ena buku depans ki fer

lor lasante piblik. Pu permet dimunn sorti dan problem ladrog e pu prevansyon, dimunn bizin ena lespwar ki li pu kapav batir enn lavenir: ena travay, lakaz, enn lavi sosyal. Alor nu panse ki problem ladrog so letandi, li depann an-grand mezir premyerman lor ful anplwa avek sekirite reveni stab alonterm. La, LALIT fer enn apel a tu lasosyasyon ki pe milite lor problem ladrog pu sutenir kanpayn LALIT pu servi later ek lamer pu fer kreasyon anplwa par milye e pu batir nuvo sekter prodiksyon ki amenn reveni pu mont lakaz, pu rul e devlop sistem lasante, pu devlop infrastruktitir sosyal dan sak kartye. Pa kapav ena enn politik ekonomik ki baze lor destriksyon later atraver betonn li ar vila delix, plank terin golf lor li, e vann li ar milyarder.

Dezyeman, letandi problem ladrog li osi depann lor kantite lespwar ek vizyon enn meyer lavi pli divan, kot dimunn ena mwayin pu devlope e epanwir, enn lavi kot ena laliberte e kot dimunn viv plis ere dan lasosyete. Se lalit politik pu sa kalite sosyete la ki LALIT pe amene.

MLF depoze dan Law Reform Commission

Lindi 22 Ziyet, enn delegasyon 7 manb *Muvman Liberasyon Fam* ti zwenn *Law Reform Commission* pu explik kimanyer bizin sanz lalwa lor agresyon sexyel. LRC ti'nn propoz amand lalwa baze lor kod Franse ki MLF finn rezete. Guvernman, li osi, finn rezet propozisyon LRC, li finn dir LRC bizin get kote Canada kuma enn gid. MLF finn osi avoy kopi so depozisyon a Atorne Jeneral.

Move lefe lalwa aktyel

Kuma li ete aster, lalwa lor vyol ek agresyon sexyel, zot truve kuma enn form “sexyalite” agresif. Anfet, dapre MLF, asolt sexyel li enn form *asolt* ki ena pu fer avek integrite sexyel viktim la, byin suvan fam. (MLF finn swazir pu servi term *asolt* pa *agresyon* parski li pli presi.)

Li pa etonan si byin tigit fam raport ka lapolis aköz lalwa expoz fam a plis vyolans ankor. Savedir zis apre ki fam finn sibir enn tel asolt, si li pa kone ki li kapav al lopital kuma protokol ki MLF finn reysi gayne dir, li bizin travers sa tromatis pu al stasyon lapolis pu met depozisyon, lerla al Kazern pu dokter lapolis examin li. E lalwa existan, ki truv seki anfet enn *asolt* la kuma enn form *sexyalite* (debride), rann tusala penib. Laplipar ditan, sa lalwa la permet lapolis ek zidisyer e plitar lapres, blam fam. Par exanp: polisye ek avoka poz kestyon lor ki linz ti mete, so pase sexyel, tusa pu montre ki li finn provoke, ubyin pu atak so kredibilite. Purtan, dan lezot ka asolt, pena kestyon pu blam viktim pu sa vyolans ki li finn sibir. MLF ule mem tretman pu tu *asolt*.

Vyol li enn form *asolt*

Dan rankont Lindsey Collen finn expoz sa realite la, e finn explike kifer lalwa bizin definir vyol kuma enn su-kategori “asolt”. Li finn osi explike kimanyer

pwin santral ki definir asolt, se labsans konsantman. Si kikenn kup-kup enn lot dimunn, li asolt, me dimunn donn konsantman pu kup li dan kontext enn loperasyon lopital. Pu kup seve dimunn, li asolt, me pa kan finn donn konsantman pu kwafer tay seve. Alor asolt sexyel, li arive kan pena konsantman, kan atak enn dimunn so integrite sexyel. Pu zenn anba 16 an, an zeneral pa kapav ena konsantman. Pa kapav ena konsantman kan viktim la san konesans, su linfliyans lalkol ubyin lot ladrog, u kikenn ki ena disabilit mantal. Si prostitiye, enn kote, uswa madam marye, lot kote, pa donn konsantman, natirelmna li enn asolt.

Pinisyon sever?

Ragini Kistnasamy finn explike kimanyer sosyete pretann ki solisyon a problem vyol se pu ogmant santans prizon enn ti-poyne zom vyoler ki fini dan Lakur, e ki kondane. Kan anfet, MLF estime ki 10% zom savedir par dizenn milye zom, pe komet asolt sexyel lor preske tu fam osi byin ki lor zanfan ek zom. Laplipar pe sirkile libreman dan sosyete, pe fer predate avek inpinite. Ena par santenn milye viktim.

Li finn osi expoz danze kan ogmant santans prizon: vyoler tante pu tuy viktim pu debaras temwi tansyon li ferme dan prizon ziska li'nn vye. E li riske fer lanze vinn tro ot pu viktim-la kapav fer fas. Laplipar asolt sexyel fer dan lafami, ubyin parmi pros: kan pu al ferm enn sef klan familyal pu enn term tro drakonyin, lafami an-antye riske tom lor sa viktim la, si li al raport kit sef klan familyal, kit gran tonton, papa, frer infliyan dan fami, e sa pu riske met li deryer baro pandan plizyer dizenn lane.

Lalwa Canada eklere

Manb MLF Rajni Lallah finn explike kimanyer MLF truv eklere

buku pwin dan lalwa Canada ki adres vyol ek lezot form asolt sexyel. Bi lalwa Canada, se pu ankuraz e sutenir viktim. Bi se pa pu infliz plis pinisyon lor sa enn-de vyoler ki denonse la. Pena lalwa separe pu vyol dan Canada: li form parti lalwa kont asolt sexyel, ki li a-son-tur, form parti lalwa lor asolt-tukur. Asolt sexyel definir par tu seki atak integrite sexyel kikenn. Seki santral dan lalwa Canada lor asolt sexyel se eski finn ena konsantman ubyin pa. Tu lezot zafer, zot swiv lozikman depi sa, mem si parfwa azut li spesifikman. Alor pena pu gete si pa finn ena, uswa pa finn ena, penetrasyon. Li asolt. Pena pu gete sipa viktim la zom uswa fam. Li asolt. Pena pu gete sipa li ant mari ek fam (Lalwa Canada spesifye ilegalite sa asolt la, osi). Zanfan, dimunn san konesans, su linfliyans, ki ena disabiliti mantal klerman pa anmezir donn konsantman. Lalwa Canada fer li kler ki enn dimunn kapav osi, kan li fini donn konsantman, lerla plitar sanz lide, anil so konsantman. E seki pe inisye enn ak sexyel ena responsabilite pu cheke sipa so partner pe anfet donn konsantman. Gravite asolt sexyel, kuma tu lezot form asolt, depann lor gravite ditor ki sa vyolans la finn fer lor viktim la, pa lor teknikalite kuma penetrasyon. Lalwa Canada dekuraz inkizisyon lor pase sexyel viktim-la par fer li inadmisib dan Lakur. Deza li lozik, l'aköz konsantman ki santral. Lalwa osi anpes ki data personel viktim la vinn aksesib a so agreser.

Sa bann sanzman lalwa dan Canada finn akonpayne par treyning tu ofisye Leta ki pu ankontak avek viktim osi byin ki kanpayn pu popilariz lalwa-la.

Manb MLF finn dir lalwa par limem pa pu rezud problem asolt sexyel, me li pu sertenman ede pu shifte balans-defors anfavor viktim la.

RL

“Mauritius Leaks” lor Ofshor

International Consortium of Investigative Journalists, enn lorganizasyon non-profi baze dan Lamerik e ki ti pibliye *Panama Papers*, finn expoz rulman enn-de konpayni sirtu dan Ofshor Moris. Bi se pu expoz problem ki Ofshor poze pu lamas dimunn dan lemond – anterm gro, gro kapitalist evit pey tax.

54 zurnalist finn travay pu ki 200,000 e-mel finn piblye onn-layn pu expoz sa frod kont lamas dimunn lor bul later kot kapitalis dan gran konpayni reysi evit pey tax atraver kasyet so kapital, ubyin travers so kapital, dan ofshor.

Atraver enn sel gran konpayni Ofshor, zot montre kimanyer finn permet lezot gro konpayni miltinasyonal evit pey tax lor investisman dan okenn pei – ni kot zot baze (dizon UK ubyin USA), ni kot zot pe ale (dizon Lind, Thailand ubyin dan pei Lafrik) – atraver ofshor Moris.

Me, Moris tuzur gayn enpe kas (3% tax) an-esanz pu permet kapitalist fer sa espes frod moral kont klas travayer ki prodir sa larises la.

Lerla, kan fini kaz zot kapital dan ofshor Moris, tu sa bann trete kont dub-tax ki Moris al rod fer siyne (enn 40-enn), vinn an-viger. Alor, konpayni ki finn tranzit so kapital dan ofshor Moris, pa pey tax kan li al investi, par exanp, dan Lind, aköz kifer? Aköz fini peye Moris, e ena enn Trete pu pa peye dan 2 pei.

Firm legal *Conyers Dill & Pearman* ek lezot gro gro firm lodit kuma KPMG finn fer demars pu ki gro konpayni prive explwat *loophole* tax pu al investi dan pei mizer, kot retur lor investisman pli ot, san pey tax ni kot zot sorti, ni kot zot pe ale. Sa vedit zot explwat pei mizer, e zot pa mem kontribiye anterm larzan tax laba.

LALIT finn tultan denons sa mekanism ofshor la. Li enn veritab

eskrokri dan sistem kapitalist modern, kot konpayni reysi pa pey tax atraver bann ti-manev avek gran lefe. Normal, li pa zis Moris ki ena *tax haven*. Enn ta pei ti ena avan Moris met so ofshor, enn ta pei finn met dibut nuvo ofshor, apre Moris ti met pu li dibut.

Dayer, nepli apel sa sekter la “ofshor”. Telman li ena move repitasyon, li finn sanz so nom. Me sanzman nom a “global business” pa sanz naryin dan so degre explwatasyon.

Kuma li dir lor sayt ICIJ, apar evit pey tax atraver bann trete non-dub tax, “*enn lot lavantaz si ena kartye zeneral enn konpayni dan Moris: pena transparans isi. Tranzaksyon ki rant Moris ek sorti Moris – ki definir komye tax bizin peye – kasyet dan rapor finans byin fayle dan Moris kot personn pa truve.*”

Febles sa form Lekonomi Ofshor

Kan Moris permet sa kalite swadizan devlopman, kuma kree enn sistem ofshor, li kit pei la uver a tu kalite danze. Kan Rama Sithanen dir tayming lansman sa “Mauritius Leaks” la li lus, nu sipoze ki li pe fer referans a lefet

ki sirman servis sekre Britanik ena so lame ladan, dayer kuma Britanik finn menase si Moris al ICJ lor Chagos ek Diego Garcia. Sa li for posib. Me, avek enn tel kalite devlopman ekonomik imoral, Guvernman apre Guvernman, inkliir Rama Sithanen kan li ti Minis Finans (e ki asterla enn biznesmenn dan sa sekter la), finn expoz pei Moris a enn tel atak. Pu ferenn konparezon ki ase rezonab, lepok esklavaz, kot gran gran konpayni ti pe gayn lavantaz “travay” ki fer gratis par esklav ansene, li pa dedwann enn perpetrator esklavaz pu li dir, “Abe, pa zis Moris ki pratik esklavaz, lezot pei pe prodir disik bonmarse ar esklav parey. Alor, li pa enn problem.” Li enn problem mem. E li zeneralize dan buku diferan pei. Li enn bann pwin moralman pli feb sistem kapitalist globalize 3yem milener. Sistem kapitalist bizin ale, e so ofshor telman ena move repitasyon, li pu al kontribiye pu fer li ale.

Enn podkarst 20 minit lor la an Angle:

<https://indianexpress.com/audio/3-things/what-the-mauritius-leaks-on-mncs-avoiding-indian-taxes-show/5846090/>

Diego Rivera, Sulevman

Tir Sapo Sportif Moris

LALIT remark enn gran amelyorasyon dan spor ot-nivo Moris dan kontex Zedezil. Moris finn gayn buku meday, preske dub seki vinn segonn, Madagaskar – ki li kote meday dor, ki li kote totalite meday. E Moris finn montre so kapasite dan tu kalite spor diferan: par lekip ek individyel, atletis, andi-spor, natasyon, siklis, tu. Alor, bravo!

Ena sportif Morisyin ki finn merit loner ki nu dwa zot plis ankor, par lefet ki zot finn ena kurtwazi felisit zot adverser ki pa finn gayne, par lefet ki zot finn met lanfaz lor linportans pratik spor tukur osi byin ki gayn laviktwar. Kan u for, lerla ki ziz u par u zenerosite. Li inportan. Remarke kimanyer Naomie Alphonse, kan li gayn so lekurs, li al ankuraz enn lot sportif, depi enn lot pei, ki pe gayn difikilte terminn lekurs la.

Parmi Morisyin ki finn gayn meday, ena anfet buku Rodrige. Gran sapo. Zot sikse paret finn aport enn sanzman dan reportaz lor MBC: enn sartin moman pandan Zedezil, zot finn aret zot move manyer apel pei la “Lil Moris”, e finn finalman apel pei la so vre nom, “Republik Moris.”

Mank Kronik Lwazir pu Zenn, ek pu Lafami

Nu osi remarke ki, telman dimunn Moris mank lwazir, mank distraksyon, ki finn ena preske enn listeri otur Zedezil. Telman dimunn ti kontan ki ena kiksoz pu fer, antan ki zenn ubyin an-fami, ki zot ti deborde ar lantuzyas. Zom, fam, zanfan, dimunn lavil kuma lakanpayn, zenn kuma vye finn al get spor, finn analize, diskite. Sa, li enn indikasyon kimanyer Leta bizin kree plis infrastruktiir ankor, ki disponib san buku birokrasi. Fode uver tu kolez – so horl ek so laplenn – pu dimunn inskriir pu fer spor, teat, lamizik depi Vandredi tanto ziska Dimans tanto.

Lantrennman pu vinn tro Macho?

Ena spor, kuma ping-pong par exanp, kot antrener paret finn inkalke tu kalite tik macho dan zwer, ki sipozeman pu fer zot gayne par “mind games”. Li pa fer loner pu irle dan figir adverser, ni pu bat bul la lor sali, ni arpant terin kan lot la pe atann fer servis. Li pa fer loner pu gard kontrol amani lor bul nonpli – par met li dan u pos ubyin kal li kot u servyet. Okontr, sa kalite *game plan* li finn fer zwer mank konfyans. Tu sa tik kot sey dominn adverser sikolozikman, zot bann tik ki kapav marse pu enn tan, me kan zot kolaps, pa res naryin. Zwer lerla sibir enn lefe bumrang.

Rekiperasyon

Petet pli agasan ti rekiperasyon san laont ki Guvernman MSM-ML-Transfiz finn fer avan, pandan ek apre Zedezil. Zot pa finn ezite pu rod grander a nerport ki moman, e pu asire ki lezot politisyin adverser meynstriym osi kasyet ki posib.

Sa rekiperasyon politik la finn prodwir enn gran erer: Finn al zwe lim nasyonal Moris, Mezerlenn, e pa lim nasyonal lot lekip setadir Madagaskar, dan final, avan match final voleborl. Sa enn zafer napa fer, sa.

Reportaz

Lekip zurnalis Seselwa ki finn fer komanter lor sartin evennman sportif ti enn gran leson pu lezot. Zot ti vivan. Zot ti konn spor lor lekel zot pe pran laparol. Zot ti fer enn reportaz analitik. Zot ti ala-oter oditer. Dan Moris ena buku dimunn ordiner ki ena enn nivo analiz byin byin ot lor taktik e mem lor stratezi diferan spor. Me, suvan nu bizin ekut reportaz ala-fransezi ki zis donn skor, deplore kan zot prop lekip pa fer byin, e pa konn naryin lor spor. Zot plito kuma mannkinn TV ki koneser spor. Azut lor sa move baz la, lefet ki komantater Morisyin pe bizin pli konsantre lor kimanyer zot pe koze dan enn espes Franse obligatwarman barok aköz li pa ni zot langaz, ni vernaiklye, ki lor konteni match, ubyin evennman divan zot. Li pa enn kwisidans ki li Seselwa ki fer komanter sportif pli byin: li aköz zot alez dan zot langaz maternal, Kreol, enn kote, e zot eparye depi linfliyans Frankofonn kot zurnalis TV pu spor (kuma pu meteo) plito zurnalis ki pa konn naryin lor size, me asiz laba, fer zoli, pip pu zot lekip.

LC

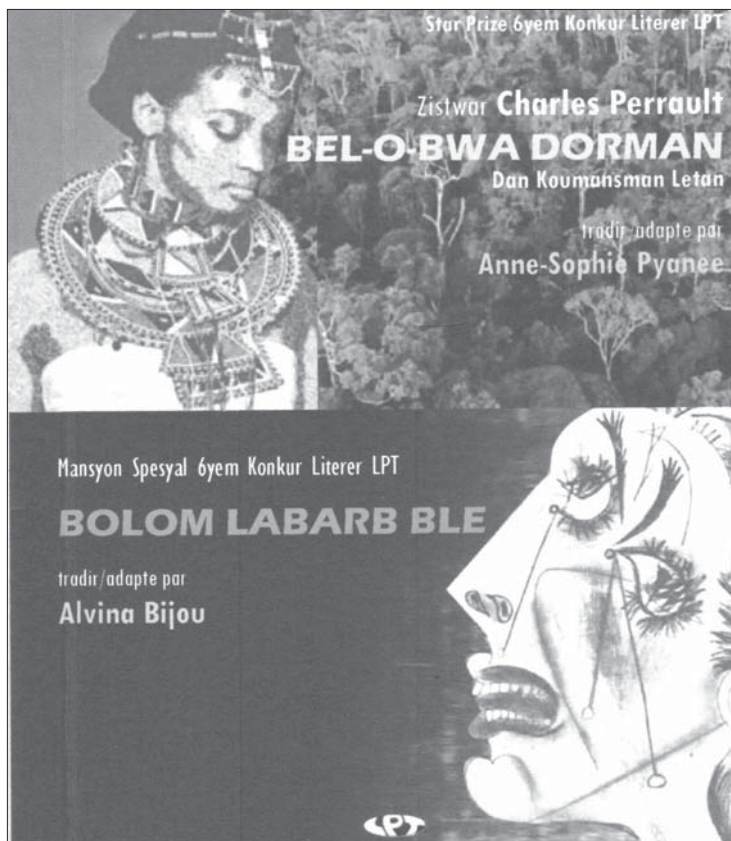
Bel-o-Bwa Dorman ek Bolom Labarb Ble an Kreol

Zedi 4 Ziyet dan *Teachers Centre* Kat Born ti ena lansman *Bel-o-Bwa Dorman ek Bolom Labarb Ble*, enn nuvo liv ki kontenir tradiksyon 2 zistwar Charles Perrault an Kreol. Sa 2 zistwar la ti prime dan konkur tradiksyon ki *Ledikasyon pu Travayer* ti organize an 2018. Zot tradikter: Anne-Sophie Pyanee ki ti gayn Star Prize pu so tradiksyon “*Bel-o-Bwa Dorman*” ek Alvina Bijou ki ti gayn Pri Spesyal Ziri pu so tradiksyon “*Bolom Labarb Ble*”. Sindika profesor primer GTU ansam ek LPT ki ti fer lansman sa nuvo liv an Kreol la. Profeser lang Kreol ti mobilize an nomb, san kont manb LPT, partisipan konkur, ek zot fami.

Li pa enn azar ki GTU ek LPT finn retruv zot ansam pu sa lansman la. Tulede lorganizasyon angaze dan travay ledikasyon, e zot promuvwar rol langaz Kreol kuma medyom dan lekol. Profeser GTU konn problem zanfan lekol primer gayne pu aprann size kuma Matematik ek Syans dan enn langaz etranzer. Manb LPT kone ki ditor zelev kur literesi finn sibir dan lekol, e kimanyer zot reysi aprann e epanwir kan servi zot langaz maternel, Kreol, pu kur.

LPT ek GTU finn fer enn long travay anfaver langaz Kreol. Anfet profesor GTU ti bann pyonye kan introdri langaz Kreol dan lekol an 2011. Ansam ek LPT zot ti parmi bann ki finn dezwe seki ti pe met baton dan laru pu anpes langaz Kreol avanse. Dayer Vinod Seegum dan so diskur ti fer rapel ki professor GTU ti swiv enn kur lor lekritir Kreol ki LPT ti organize an 2010, avan-mem ki Kreol rant kuma enn size dan lekol.

Vinesh Hookoomsing, prezidan ziri konkur LPT, ti fer eloz tradiksyon lib ek kreatif Anne Sophie Pyanee ek presizyon

Alvina Bijou pu so tradiksyon. Vinesha ek Begum ti prezant enn lektir dramatik sa 2 zistwar la.

Anne Sophie Pyanee ki limem li enn profesor lang Kreol ti esprim so pasyon pu lanseyman lang Kreol e felisit LPT pu kree sa lespas pu devlopman literatir an Kreol. Alvina Bijou ti rakonte

kimanyer odepar li pa ti tro konfyen pou ekrir an Kreol e ki ti bizin depas sartin prezize e oze fer li; li finn ankuraz dimunn prezan pu fer parey. AA

Liv *Bel-o-Bwa Dorman ek Bolom Labarb Ble* avann Rs 50 kopi kot libreri LPT, GRNW. ek Le Cygne dan Rose-Hill.

Gaynan Konkur LPT pu Pri Tradiksyon an Kreol

Star Prize

Anne-Sophie PYANEE, pu “Dan kumansman Letan”, enn tradiksyon-adaptasyon
La Belle au Bois Dormant par Charles Perrault

Pri Spesyal Feminin:

Flavia DOHERTY-BIGARA, pu so tradiksyon-adaptasyon *Moby Dick* par Herman Melville

Pri Mansyon Spesyal

Mary Alvina BIJOU, pu “*Bolom Labarb Ble*”, enn tradiksyon
Barbe Bleu par Charles Perrault

Rajwantee DALLIAH, pu “*Ledikasyon Fam*” so tradiksyon depi Telegu
“*Streevidya*” par Bhandaru Acchamamba.

Hassenjee ESSACKJEE, pu “*Bizu*” so tradiksyon “*La Parrure*” par Guy de Maupassant
Kavinien KARUPUDAYAN, pu so tradiksyon depi Tamil “*Sankalpamum Sambavamum*”
par Ammani Ammal

Ramesh RAMDOYAL, pu “Enn swar Lavey Nwel” enn tradiksyon “*A Visit from St. Nicholas*”
par Clement Clarke Moore

Jayen TEEROOVENGADUM, pu “*Ti Labarb, Burik ek Baton*” enn tradiksyon
“*La Petite Table, l’Ane et le Baton*” par Frer Grimm.

Lextrem Drwat: Donald & Boris & Co Ltd.

Parfwa dimunn dir eleksyon Donald Trump kuma Prezidan USA, li responsab amenn Lamerik ek lemond antye ver enn presipis ar so politik dextrem drwat. E li vre. Me, Donald Trump anmemtan enn *rezilta* enn shift ki ti deza ena ver ladrwat, anmemtan enn akselerasyon sa shift la. Remarke ki so danze se anmemtan depi lefet ki li reprezant politik dextrem drwat, anmemtan li espes enn klunn, enn pipul showbiz, enn akter tele-realite.

Modi ti avan

Onivo mondyal, byin avan li eli an 2016, Narendra Modi ti deza eli an 2014 dan Lind, Rodrigo Duterte ti elir dan Filipinn pli boner an 2016 ki Trump. Kuma enn prekursir, Viktor Orban ti Premye Minis Laongri depi 1998. E nu kapav dir sa priz puvwar ti prepare par lekip Reagan-Thatcher dan bann lane 1980. E zot to vinn opuvwar, apre ki ekonomist Chicago, Milton Friedman ek Friedrich Hayek, ti pronn politik extrem drwat dan bann lane 1970, mem ku-deta kont Allende an Chile an 1973.

Alor, ena tutenn kuran danzere.

Boris Johnson asterla

Asterla, nu ena 2 nuvo fenomenn dedrwat. Dan Ukraine, ena enn akter ki koni pu so rol kuma enn versyon komik enn Prezidan Ukraine, Volodymyr Zelensky, elir an Avril 2019. Pa zis li finn eli, me li finn met dibut enn parti anplas-anplas apre so eleksyon, e sa parti, asontur, finn elir dan Lasanble Ukraine. Li pa tro dife-ran depi sa espes Napoleon apel macron ki finn elir dan enn parti tu-nef, tu-fet dan Lafrans.

E, pli klunn ki sa pena, Boris Johnson finn vinn Premye Minis UK (par mem zinpos ki Pravind Jugnauth vinn Premye Minis Moris) aköz li finn vinn nuvo lider Parti Konservater an Ziyet 2019.

Pena sime kupe pu militan partu dan lemond: Bizin deklans enn ofansiv anmemtan politik,

anmemtan ideolojik kont sa lextrem drwat la.

LC

LOKIPASYON MILITER PALESTINN

AXA fer Moris Konplis?

Kanpayn kont AXA

Ena enn konpayni apel AXA ki fek uver biro rezyonal Moris. Ki linportans sa?

Ena enn nuvo kanpayn internasyonal kont AXA, enn gro konpayni miltinasyoanal lasirans Franse. Kanpayn viz fer AXA aret investi dan konpayni fabrik-an zarm Izrael. Li osi viz kup lyin ar labank Israelyin konplis ar lokipasyon Palestinn. Plis ki 141,000 dimunn pe sutenir petisyon onnlayn ki finn inisye par "SumofUs", enn ONG ki milit kont lokipasyon militer Palestinn.

Dapre enn rapor ki SumofUs finn fek tire, AXA finn ogmant so investisman dan Elbit Systems, pli gran konpayni zarm Israelyin. Li finn sorti \$66 milyon an 2018 pu vinn \$91 milyon sa lane la. Elbit prodir zarm ki anfet finn interdi onivo internasyonal kuma bomb klester, bom fosfor. Moris inn siyn Konvansyon kont sa zar zarm la. Elbit osi furni laplipar dronn Israel servi pu atak sivil Palestinyin.

Dan sa Rapor SumofUs note ki "larme Israel aste zarm depi Elbit e servi zot lor popilasyon Palestinyin pu teste zot efikasite. Lerla zot export sa bann zarm la avek etiket 'teste lor terin batay' uswa 'fer so prev dan konba'".

AXA ek so afilye detenir aksyon ek bondz ki vo par dizenn milyon dollar dan 5 gro labank Israelyin: Hapoalim, Leumi, Mizrahi Tefahot, Israel Discount Bank ek First International Bank. Sa sink labank la konstitye kolonn vertebral finansye Israel pu so konstriksyon, mennteynenns ek ekspansyon koloni dan West Bank, inkli dan Lest Zerizalem.

Sa kanpayn kont AXA la kordine par enn kolektif apel *Coalition Stop AXA Complicity with Israeli Apartheid*. Li pe dimann dimunn ekrir manejer AXA dan Lafrans, Lalmayn, Laswis ek Lezip pu exize ki zot konpayni dezinvesti. "Enn lasirans sipoze protez lavi. Olye sa, AXA pe fer profi lor destriksyon lavi Palestinyin ek lor zot mwayin sirvi". Se sa ki Mm. Alys Samson Estapé, kordinater Komite Nasjonal BDS Palestinn pu Lerop finn deklare lor zurnal onnlaynn, *The Electronic Intifada* 16 Ziyet.

AXA dan Moris

Anfet an 2016 AXA ti instal so Sant Rezyonal pu Lafrik dan Moris. Sa finn arrive apre ki AXA finn rant partner ar konpayni britanik Chaucer, enn sibsidiyer konglomera Lloyd's. Sa partnarya la permet AXA inplant so servis lasirans dan Lafrik atraver AXA Africa Speciality Risks. Li mem rod staf Moris.

AXA enn zean mondyal dan lasirans ek zesyon aksyon. Li ena 166,000 staf oservis 103 milyon kliyan dan 64 pei. An Desam 2018 swit-a enn kanpayn kont so lyin ar lindistri zarm, enn so konpayni sibsidiyer AXA *Investment Managers* finn anfet vann tu so aksyon dan fabrikasyon zarm. Me, li surnwa. AXA pe mintenir so lyin ar Elbit Systems atraver enn lot filyal, AXA *Equitable Holdings*.

Si zordi Israel pe kapav kontiyn so lokipasyon militer lor Palestinn, li an-gran-parti aköz konpayni kuma AXA pe sutenir politik Israel. Fode nu mobilize dan BDS-Mauritius.

AA

Dear Comrades,

Our political party LALIT in Mauritius expresses solidarity on the occasion of the 57th International Antiwar Assemblies in Japan, and at this time of year we always remember to commemorate the 6th and 9th August 1945 bombings of Hiroshima and Nagasaki. As you outline the three slogans you have chosen – the need to avoid the dynamics of the US-China trade war leading to war, especially under the Trump regime, opposition to the new arms US v/s China and Russia arms race, and the need for solidarity amongst workers and people against war and impoverishment – we support your Assemblies. We are pleased to have had one of our leading members participate in and even speak in anti-base rallies, in both Tokyo and Okinawa.

Meanwhile, in Mauritius, the long battle against the military base on Diego Garcia and its role in imperialist war, has this year been marked by massive victories that change the balance of forces against the UK-USA military base on Mauritian land. First the UN's International Court of Justice (ICJ) at the Hague in February, held by a 13-1 decision of the judges that the UK illegally occupies the Chagos, including Diego Garcia, that it must hand over to Mauritius swiftly, and that other States have a duty to help get Britain to leave.

We note that the Japanese State voted against the initial UN General Assembly Resolution to go to the ICJ on 22 June 2018, but after the ICJ judgement, the Japanese State has "improved" its position by abstaining in the UNGA Resolution on the 22 May, noting the judgment and calling on the British State to withdraw from Chagos including Diego Garcia within SIX MONTHS, i.e. by 22 November 2019. The resolution was passed by 116-

6, with Japan being amongst abstentions. This means the UK-USA illegality of the occupation of Chagos Archipelagos has been established. The UK acted illegally in dismembering Mauritius during the decolonization process. It acted illegally in forcibly removing all the inhabitants of Chagos. And it must now withdraw. This means that it is now clear to everyone in the world that Diego Garcia is illegally occupied. The huge US military base there has, as you know, been used to launch B52 bombers, attacking civilians in Iraq and Afghanistan, as well as for secretly detaining and torturing prisoners arbitrarily arrested all over the world, as part of "rendering".

The UN resolution on Chagos Archipelagos represent a severe blow to the notorious UK-US imperialism that uses arms build ups, military bases and military force threat of military force, as well as outright war, as it's modus operandi. This is a permanent threat to peace in the World.

So, the year 2019 has been a year with two big victories on the Diego Garcia issue, in times when victories are rare, and when we have seen the coming to power of far-right politicians like Modi, Trump, Duterte, Bolsanaro, Orban and Salvini. History is, as always, thus moving in different directions at the same time. And in victories, there are germs of defeat: LALIT has thus another battle on our hands: the Mauritian state, that we finally forced to go to the UN and its ICJ, has been swift to seek "rent money" from the USA for the base, instead of calling for a date for base closure!

Unfortunately, as often is the case, the UK and USA arrogantly disregard the voices of majority States in the world following the UN resolution of 22 May, and continue to occupy illegally the Chagos Archipelagos. However,

the UK's leader of the Opposition has, importantly, informed the UN that, if elected, his Government will respect the judgment.

All this to say that the struggle is international. The people of the UK and USA are now, through what we forced our Government to do at the UN system, better informed and thus better able to rein their Governments in.

This means that we have to intensify our struggle as ever, in building support around 3 intertwined demands: (a) Decolonization of the Chagos Islands, illegally dismembered from Mauritius; (b) Closure of the US military base of Diego Garcia and (c) the right of return of the Chagossians and Mauritians on the land illegally occupied by the UK-USA. And this work, is seen by us, as part of the overall struggle against militarism, which is the final power on which capitalism rests.

LALIT expresses our solidarity with your struggle in Japan against the manoeuvres of what you accurately describe as war-mongering rulers represented by US imperialists and their allies to impose their rule on the world.

International solidarity of the working class and their organisations is the way forward to consolidate antiwar struggle.

Let's link-up our common struggles against military bases and imperialist war. Let's link-up our struggles for a socialist world.

Comradely

Rada Kistnasamy

For LALIT

lalitmail@intnet.mu

PS One of our members says there is an interesting book called *The History Wars The Enola Gay and Other Battles for the American Past* edited by Edwar T. Line-thal. It is about the ideological conflicts in the USA over the 50th anniversary of Hiroshima (1995) exhibition that was planned and in the end had to be cancelled because of the controversy. Is it available in Japanese?